

Redogörelse

1979/80: 18

Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående rådets tjugioåttonde session

1980-05-21

Till riksdagen

Nordiska rådet höll sin tjugioåttonde session den 3–7 mars 1980 i Reykjavik. 27 rekommendationer till de nordiska ländernas regeringar respektive Nordiska ministerrådet antogs rörande samarbetet på de juridiska, kulturella, social- och miljöpolitiska, trafikala och ekonomiska områdena. Vidare godkändes yttranden över Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet.

Nordiska rådets svenska delegation får överlämna bifogade berättelse angående rådets tjugioåttonde session jämte bilaga innehållande texten till de antagna rekommendationerna och yttrandena samt rapport från rådets budgetkommitté.

För Nordiska rådets svenska delegation

OLOF PALME

/Christer Jacobsson

Innehållsförteckning

1	Organisation m. m.	1
2	Behandlade saker	3
2.1	Generaldebatten	4
2.2	Saker förberedda av juridiska utskottet	13
2.3	Saker förberedda av kulturutskottet	21
2.4	Saker förberedda av social- och miljöutskottet	31
2.5	Saker förberedda av trafikutskottet	41
2.6	Saker förberedda av ekonomiska utskottet	49
3	Budgetkommittén	56
4	Informationskommittén	56
5	Nordiska rådets litteratur- och musikpris	57
Bilaga 1	Rekommendationer och yttranden antagna vid Nordiska rådets 28:e session	
Bilaga 2	Rapport från budgetkommittén	

Berättelse från Nordiska rådets svenska delegation angående rådets tjugotonde session i Reykjavik den 3–7 mars 1980

1 Organisation m. m.

Den svenska delegationen bestod vid sessionen av följande *regeringsrepresentanter*: statsminister Fälldin, statsråden Ullsten, Bohman, Mundebo, Winberg, Söder, Adelson, Wikström, Burenstam Linder, Wirtén, Andersson, Åsling, Boo, Johansson och Petri

och följande *valda medlemmar*: Allan Hernelius, Olof Palme, Bertil Jonasson, Sture Palm, Rolf Sellgren, Thage G. Peterson som ersättare för Paul Jansson, Ingrid Sundberg, Essen Lindahl, Rune Gustavsson, Doris Håvik, Per Petersson, Grethe Lundblad, Gunnel Jonäng, Svante Lundkvist, Gabriel Romanus, Lars Werner, Nils Carlshamre och Lennart Andersson.

Härjämte var följande *suppleanter* närvarande under sessionen: Arne Gadd, Elver Jonsson, Karl-Erik Häll, Rolf Clarkson, Bengt Wiklund, Ulla Ekelund och Eivor Marklund.

Delegationen biträdades av sin sekreterare, kanslichef Christer Jacobson, sakkunniga och övrig personal.

Till rådets president valdes vid sessionen altingsmand Matthías Á. Mathiesen, Island, samt till vice presidenter fhv. minister Knud Enggaard, Danmark, riksdagsledamot Elsi Hetemäki-Olander, Finland, stortingsrepresentant Lars Korvald, Norge och riksdagsman Olof Palme, Sverige.

Vid sessionen fördelades rådets medlemmar på fem utskott: juridiska utskottet med 13 medlemmar, trafikutskottet med 13 medlemmar, kulturutskottet med 17 medlemmar, social- och miljöutskottet med 13 medlemmar och ekonomiska utskottet med 22 medlemmar.

De svenska medlemmarna fördelades på följande sätt:

Juridiska utskottet: Lennart Andersson, Nils Carlshamre och Lars Werner.

Kulturutskottet: Gunnel Jonäng, Sture Palm (utskottets vice ordförande), Olof Palme och Ingrid Sundberg.

Social- och miljöutskottet: Rune Gustavsson, Doris Håvik och Grethe Lundblad.

Trafikutskottet: Essen Lindahl, Per Petersson och Rolf Sellgren.

Ekonomiska utskottet: Allan Hernelius, Paul Jansson, Bertil Jonasson, Svante Lundkvist (utskottets ordförande) och Gabriel Romanus.

Val företogs till rådets *informationskommitté*. Kommittén består av 10 medlemmar, två från varje land. Till svenska medlemmar valdes Rune Gustavsson och Sture Palm (kommitténs vice ordförande).

Vidare företogs val till rådets *budgetkommitté*. Kommittén består av 10 medlemmar, två från varje land. Till svenska medlemmar i kommittén utsågs Nils Carlshamre och Svante Lundkvist (kommitténs ordförande).

Val företogs även av medlemmar och suppleanter i *Nordiska kulturfondens styrelse* för tiden 1981–1982. Styrelsen består av 10 representanter, två från varje land. Den ena av de nationella representanterna utses av Nordiska rådet, den andra av Nordiska ministerrådet. Till svensk medlem utsåg rådet Bengt Wiklund med Kersti Swartz som suppleant.

Slutligen företogs val till ett särskilt utskott med uppgift att granska *Nordiska kulturfondens förvaltning*. Till svensk medlem i utskottet, som består av fem medlemmar och fem suppleanter, utsågs Sture Palm med Gunnel Jonäng som suppleant.

2 Behandlade saker

Saklistan för tjugooåttonde sessionen (enligt terminologin i rådets arbetsordning benämns ärendena saker) upptog 33 medlemsförslag (A-saker), 1 ministerrådsförslag (B-sak), 5 berättelser från Nordiska samarbetsorgan (C-saker) och 55 meddelanden från ministerrådet och regeringarna (D-saker). I rådet var dessutom anhängiga 13 A-saker och 1 B-sak vilkas behandling i utskotten fortsätter. Vid sessionen framställdes och besvarades i plenum sammanlagt 34 frågor (E-saker).

Enligt 22 § i arbetsordningen för rådet hade presidiet utarbetat en rapport rörande sin verksamhet under tiden efter rådets närmast föregående session. Tillsammans med Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet utgjorde denna rapport underlag för en allmän debatt i rådet, den s. k. generaldebatten. Beträffande denna hänvisas till avsnitt 2.1. Efter debattens slut lades rapporten till handlingarna. Beträffande ministerrådets berättelse se nedan.

27 rekommendationer och 5 yttranden till de nordiska ländernas regeringar respektive Nordiska ministerrådet antogs. Texten till dessa har fogats till berättelsen som bilaga. Då i det följande inte annat angivits för den rekommendation respektive yttrande som det är fråga om, har samtliga i omröstningen deltagande svenska medlemmar röstat för rekommendationen eller yttrandet.

Rekommendationerna och yttrandena överlämnades till de nordiska ländernas regeringar respektive Nordiska ministerrådet den 6 maj 1980.

I det följande lämnas en redogörelse för de behandlade sakerna. Det fullständiga materialet finns tryckt i rådsförhandlingarna, innefattande bl. a. stenografiska referat av överläggningarna.

2.1 Generaldebatten

Generaldebatten fördes med utgångspunkt från Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet och rapporten från Nordiska rådets presidium om dess verksamhet sedan 27:e sessionen. 60 talare deltog i generaldebatten.

Av svenska regeringsrepresentanter yttrade sig i debatten statsminister Fälldin samt statsråden Karl Boo, Staffan Burenstam Linder, Karin Söder, Jan-Erik Wikström, Rolf Wirtén och Nils G. Åsling. Av de valda medlemmarna gjordes inlägg från svensk sida av Arne Gadd, Rune Gustavsson, Allan Hernelius, Svante Lundkvist, Thage G. Peterson, Rolf Sellgren, Ingrid Sundberg och Lars Werner. Olof Palme höll i egenskap av avgående president öppningsanförandet vid sessionen.

Generaldebatten kom främst att röra sig kring frågor i anslutning till den ekonomiska situationen i de nordiska länderna och den förväntade ekonomiska utvecklingen under 1980-talet. Ett genomgående tema var att man i större utsträckning än hittills borde ta till vara de möjligheter som finns att bredda det industri-, handels- och energipolitiska samarbetet mellan de nordiska länderna. Norden som hemmamarknad aktualiserades av svenska talare. Utrikes- och säkerhetspolitiska frågor berördes i flera inlägg. Nordiskt TV-samarbete, NORDSAT, upptog många talarers intresse i generaldebatten trots att NORDSAT inte sakbehandlades vid sessionen.

Olof Palme uppehöll sig vid det spända internationella läget och framhöll att vid stormaktskonflikter drabbas de små nationerna svårast. Alla länder i Norden har – oavsett vilken säkerhetspolitisk lösning man valt – bevarat en utpräglat självständig ställning och bidragit till en fredlig utveckling i vår del av världen, vilken vunnit respekt hos omvärlden. Olof Palme menade att rådet borde slå vakt om den linje som tidigare intagits av presidiet, nämligen att denna typ av frågor icke hör hemma vid nordiska rådets sessioner. Han hänvisade till bl. a. den dåvarande finske statsministern Urho Kekkonen som framhållit att redan vid rådets grundande hade förutsatts att utrikespolitiska och militärpolitiska frågor, "vilkas upptagande kan föranleda konflikter", skulle lämnas utanför rådets verksamhetsuppgifter.

Olof Palme berörde också den tekniska utvecklingen och människornas oro för konsekvenserna av denna. Särskilt pekades på den nya datateknikens effekter på samhällsutvecklingen med såväl fördelar i form av produktionsökning som nackdelar i form av arbetslöshet. Eftersom problemen med datateknikens utveckling är likartade i alla de nordiska länderna, måste datapolitiken enligt Olof Palme i fortsättningen göras till en viktig fråga i det nordiska samarbetet.

Statsminister Fälldin uppehöll sig liksom Olof Palme vid de säkerhetspolitiska frågorna och betonade att det globalt sett framstod som nödvändigare än någonsin att hitta säkerhetssystem som satte stopp för kapprust-

ningen och hindrade den militärpolitiska spänningen att övergå i öppna konflikter.

Såvitt gällde den ekonomiska politiken framhöll statsministern behovet av nära kontakter mellan de nordiska länderna vid utformningen av den ekonomiska politiken. Länderna borde gemensamt undersöka vad som kunde göras för att förbättra de nordiska ländernas internationella konkurrenskraft. Det industriella och handelspolitiska samarbetet borde också utvecklas. En vidgad nordisk samhandel och ett vidgat nordiskt industriellt samarbete utgjorde ett mycket slagkraftigt alternativ till andra internationella samarbetsformer. Statsministern framhöll intresset inom näringslivet för nya nordiska samarbetsprojekt. Likaså underströks den nordiska samhandelns betydelse för de mindre företagen.

Statsministern kom också in på energisamarbetet och framhöll att nya stora möjligheter hade öppnats genom olje- och gasfyndigheterna i Nordsjön. Sverige köper redan åtskillig Nordsjö-olja på vanliga handelsvägar. Det skulle dock vara till stor fördel om man kunde säkra långvariga leveranser av olja och gas till Sverige. Statsministern ansåg att det fanns goda möjligheter att förena ett utbyggt ekonomiskt, handels- och industripolitiskt samarbete med ett vidgat energipolitiskt samarbete. Den svenska regeringen ville aktivt verka för en sådan utveckling. Med gällande ekonomiska system var det enligt statsministern självfallet i första hand företagens egen uppgift att bygga ut ett samarbete över de nordiska gränserna, men myndigheterna kunde och borde enligt statsministerns mening vara impulsgivande och pådrivande.

Statsrådet Burenstam Linder uppehöll sig också vid det nordiska ekonomiskt-politiska samarbetet och särskilt vid Norden som hemmamarknad. 20% av den totala exporten från varje nordiskt land gick f. n. till den nordiska hemmamarknaden. Handeln utgjorde grunden för de nordiska ländernas industriutveckling. Ökad handel ökade det teknologiska kunnandet och kunde bidra till gemensam teknologisk utveckling. Särskilt underströk statsrådet den nordiska hemmamarknadens särskilda betydelse för de mindre och medelstora företagen. Det borde undersökas vad som kunde göras för att ytterligare stimulera den nordiska samhandeln. Inom ramen för det nordiska samarbetet borde man fortsatt eftersträva att undanröja institutionella svårigheter och tekniska handelshinder. Vidare pekades på värdet av nordiska satsningar inom regionalpolitiken. Regioner på ömse sidor om en gräns kunde ha större förutsättningar att stödja varandra än angränsande regioner inom ett och samma land. Statsrådet försäkrade att i Sverige fanns ett stort intresse för att skapa en större nordisk hemmamarknad.

Syante Lundkvist lämnade inledningsvis i sin egenskap av ordförande för rådets budgetkommitté en rapport om kommitténs arbete. Förslaget till budget för 1981 uppgick till drygt 160 miljoner. En ökning av budgeten hade skett gradvis under åren, men varken det samlade beloppet eller den

ökning som skett var på något sätt imponerande, framhöll Svante Lundkvist, som ansåg att trots bekymren för statsfinanserna var de nordiska länderna ännu inte så fattiga att de inte hade råd att vara ekonomiska. Budgetkommitténs arbete berörs närmare under punkt 3.1. och i bilaga 2.

Därefter gick Svante Lundkvist över till att tala om de för de nordiska länderna gemensamma ekonomiska problemen. Han ansåg att genom att Norden gjordes till hemmamarknad för ländernas industri skulle förutsättningarna öka för att möta påfrestningarna från konkurrensen med den industriella utvecklingen i omvärlden. Han hänvisade till en industripolitisk rapport från de fackliga organisationerna, i vilken understrukits att det industripolitiska samarbetet i Norden måste ges en mycket hög prioritet under 1980-talet, om de nordiska ländernas ställning som industrinationer skulle bibehållas. Om sådana mål eftersträvas som full sysselsättning och en aktiv regionalpolitik, måste behovet av en mer planerad hushållning accepteras. För denna måste de nordiska ländernas regeringar var för sig och tillsammans ta ett större ansvar.

Svante Lundkvist berörde även frågor i anslutning till energiförsörjning-
en och menade att de nordiska länderna tillsammans hade tillgångar, som samordnade och rätt utnyttjade, bildade en god grund för en gynnsam ekonomisk utveckling. Energifrågorna borde prioriteras i det nordiska samarbetet.

Statsrådet Wirtén berörde också frågor i anslutning till Norden som hemmamarknad och återopade ett uttalande ur en samnordisk rapport. I denna konstaterades att export till Norden inte var ett alternativ till export till andra delar av världen utan en förutsättning för sådan export.

Statsrådet uppehöll sig också vid den teknologiska utvecklingen och underströk att han inte såg denna utveckling som något hot mot sysselsättningen. De teknologiska förändringarna var resursskapande. Statsrådet kom också in på utvecklingen i de nyindustrialiserade länderna och framhöll att deras expansion inte fick ses som ett hot som måste avvärjas. Det var i stället en möjlighet som skulle utnyttjas. Ansträngningarna måste ökas för att finna former för ett skydd för arbetskraften i de fattiga länderna. Gemensamt nordiskt uppträdande i internationella organ ger tyngd åt en sådan inställning, varvid statsrådet Wirtén särskilt hänvisade till det arbete som bedrivs inom ILO.

Vidare berördes arbetstiden. Den grundläggande frågan var om en förkortning av arbetstiden kunde öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Själv var statsrådet ytterst tveksam till detta men ansåg däremot att en förkortad arbetstid kunde vara ett mål att sätta upp för att ge en bättre livskvalitet. Om en hygglig ekonomisk utveckling och hög sysselsättning i Norden kunde bibehållas, bidrog detta till en bättre internationell utveckling. Kanske låg den största utmaningen däri, slutade statsrådet sitt inlägg.

Statsrådet Åsling kommenterade det industripolitiska samarbetet och berörde härvid framför allt de mindre företagen och deras utomordentligt

viktiga roll i den regionala utvecklingen. Av olika forskningsrapporter kunde konstateras, att det fanns stora likheter mellan de nordiska länderna i fråga om småföretagspolitiken. Man borde vara uppmärksam på och ta vara på vad länderna kunde lära sig av varandra beträffande de mindre företagens utveckling och dess roll i samhället.

Såvitt gällde samarbetet på energiområdet och dess betydelse för den industriella utvecklingen nämnde statsrådet, att svenska industridepartementet planerade att inrätta ett särskilt samrådsorgan mellan berörda myndigheter och svenska industriföretag med intresse för och engagemang i ett ökat nordiskt samarbete.

Även *Ingrid Sundberg* berörde de energipolitiska och industripolitiska frågorna och underströk vad gällde samarbetet på detta område, att man inte fick sky några svårigheter om resultat skulle kunna nås. Som exempel på framsteg inom energisamarbetet nämndes samarbetet på naturgasområdet mellan Dansk Olie- og Naturgas A/S och Swedegas AB och det samarbete som finns mellan Sydkraft i Sverige och de danska kraftproducenternas organisation Elkraft. Vidare nämndes de nordnorska gas- och oljefyndigheterna och behovet av att undanröja alla hinder för ett gemensamt nordiskt projekt på Nordkalotten för att utnyttja dessa fyndigheter.

Ingrid Sundberg kom också in på kärnkraftverket vid Barsebäck och angreppen mot detta, vilka hon såg som ett hot mot det hittillsvarande praktiska nordiska samarbetet. Hon underströk att hittills gjorda undersökningar visade att sannolikheten för en olycka med allvarliga följder för befolkningen var mycket liten. Hon bemötte även Rune Gustavssons enligt hennes mening kärnkraftsfientliga inlägg och ansåg att detta måste uppfattas som skrämselfpropaganda inför folkomröstningen eller t. o. m. hotpropaganda. Slutligen underströks behovet av ett nordiskt samarbete inom energiforskningen såsom ett av de allra viktigaste forskningsområdena för nordiskt samarbete.

Som nämnts uppehöll sig *Rune Gustavsson* vid energifrågorna. Han berörde riskerna med härdsmåltolyckor framför allt i Barsebäck. Riskerna för en olycka i Barsebäck var stora, inte minst för befolkningen i Köpenhamn och Malmö. Det borde vara självklart att Barsebäck snarast avvecklades. På nordiskt plan fanns stora förutsättningar för ett intensifierat energisamarbete. En nordisk energiplan borde framläggas och en särskild fond för alternativa energikällor inrättas.

Rune Gustavsson kom i sitt inlägg även in på alkohol- och narkotikamissbruket i Norden, vilket han såg som ett av de största samhällsproblemen i Norden. De nordiska länderna borde verka för att man inom FN-organen tog upp alkoholproblemen, som inte minst i u-länderna kommit att utgöra ett av de allvarligaste hindren för utveckling.

Rune Gustavssons inlägg föranledde ett livligt replikskifte med Svante Lundkvist angående Barsebäck.

Lars Werner hade också som en huvudfråga i sitt inlägg energipolitiken

och då närmast kärnkraftsfrågan. Han ansåg att det svenska kärnkraftverket i Barsebäck, nära gränne till Danmark, omedelbart borde stängas. Inte bara södra Sverige utan också halva Danmarks befolkning hotades av en olycka i Barsebäck. En viktig insats från Nordiska rådets sida skulle kunna bli att utforma en nordisk energiplan utan kärnkraft. En särskild fond för stöd till alternativa energikällor borde också kunna diskuteras. Lars Werner uttalade en förhoppning om att energipolitiken i fortsättningen gavs en ökad betydelse inom det nordiska samarbetet.

Lars Werner inledde sitt anförande med att tala om den oro som det försämrade internationella läget gav anledning till. Han var övertygad om att en debatt om de försvars- och säkerhetspolitiska frågorna i rådet skulle kunna ha en positiv funktion. Det borde skapas en folkrörelse, omfattande hela Norden, mot rustningsvansinnet, för nedrustning och avspänning. Norden som en kärnvapenfri zon borde vara en utgångspunkt för att göra hela Europa fritt från kärnvapen.

Thage G. Peterson utgick i sitt inlägg från betydelsen av ett partipolitiskt samarbete mellan medlemmarna i rådet. Han kommenterade det programarbete som utförts mellan de socialdemokratiska partierna i Norden under senare år. Den senaste arbetarkongressen hade uttalat, att en särskild kommitté för nordiskt industripolitiskt samarbete borde inrättas. Grunden för ett sådant arbete måste läggas i partisamarbete över gränserna. En ökad politisering skulle främja det nordiska samarbetet. 1980-talet skulle komma att innebära svåra påfrestningar på de nordiska ländernas ekonomier. Om det inte satsades offensivt i de olika nordiska länderna, utan industrisektorn fick stagnera skulle det över huvud taget inte finnas nordiska samarbetsprojekt, ansåg *Thage G. Peterson*, som också underströk betydelsen av ny teknik för ländernas ekonomiska tillväxt.

Vidare berördes det regionala samarbetet, särskilt inom Mittnorden. Projektet var ungefär tre år gammalt och omfattade Sör- och Nord-Trøndelags fylken i Norge, Jämtlands och Västernorrlands län i Sverige samt Vasa län i Finland.

Även *Rolf Sellgren* uppehöll sig i sitt inlägg vid Mittnordensamarbetet, som under 1980 skulle komma att organiseras som en del av det gränsregionala samarbetet under Nordiska ministerrådet. Här nämndes bl. a. en tvärgående flyglinje över Mittnorden som skulle invigas i april 1980. Som uppföljning av Mittnordenutställningen i Trondheim 1978 pekades på flera industriprojekt inom olika branscher bl. a. inom den träbearbetande industrin. Vidare planerades en satsning på turistområdet och inom utbildningssektorn. Mittnordensamarbetet hade tillkommit tack vare finansiering via kommunala och landstingskommunala medel. *Rolf Sellgren* framhöll att Mittnorden torde utgöra ett av de framgångsrikaste exemplen på interregionalt samarbete. Detta samarbete hade på ett år givit sådana resultat som på andra gränsregionala samarbetshall ännu inte uppnåtts trots mångårig verksamhet. Initiativ av detta slag borde uppmuntras av Nordiska rådet.

Karin Söder, nordisk samarbetsminister i den svenska regeringen, gav en redogörelse för det nordiska samarbetets utveckling under 1970-talet. Samarbetet kunde betecknas som unikt i världen. Inte någon annanstans hade ett samarbete mellan suveräna stater utvecklats på område efter område på det naturliga och informella sätt som skett i Norden. Samarbetet hade under 1970-talet utbyggts till nya områden som miljövård, regionalpolitik, arbetsmiljö, jämställdhet och konsumentpolitik. Statsrådet pekade också på de nordiska institutionernas verksamhet. Bl. a. nämndes investeringsbanken och industrifonden. Vidare framhöll fru Söder den omfattande projektverksamheten, bestående av framför allt utredningar, forskningsuppdrag, seminarier och kontaktmöten. Med glädje konstaterades att projektverksamheten hade börjat resultera i gemensamma konkreta insatser på olika områden t. ex. satsningar på gemensam specialistutbildning av olika yrkesgrupper, gemensamma dokumentationscentraler, en särskild handelskonsult på Nordkalotten, gemensamma bokningssystem på turistsidan.

Statsrådet konstaterade att den allmänna budgeten för det nordiska samarbetet hade vuxit från 5 miljoner Nkr. 1974 till 93 miljoner 1980. Även om dessa siffror visade på en kraftig tillväxt utgjorde de nordiska budgetarna i realiteten för närvarande mindre än 1/2 promille av de nationella budgetarna. De nordiska budgetarna skulle i framtiden bli ett allt betydelsefullare instrument för att prioritera samarbetsutvecklingen på olika områden. Härvid nämndes områden som energipolitik, industripolitik, regionalpolitik, arbetsmiljöfrågor och forskning.

I det fortsatta arbetet var det synnerligen viktigt att överbrygga de språkbarriärer som för närvarande finns mellan de nordiska länderna.

Vidare berördes samarbetet inom industri-, handels- och energipolitik. Människorna måste vara beredda att möta den snabba teknologiska utvecklingen och utnyttja denna på ett positivt sätt. Härvid pekades bl. a. på datateknikens möjligheter och faror. Statsrådet slutade sitt anförande med att konstatera, att årets session hade präglats av en påfallande stark vilja att driva det nordiska samarbetet vidare, något som utgjorde en stark stimulans för Nordiska ministerrådet i dess fortsatta arbete.

Allan Hernelius inledde sitt anförande med att tala om det nordiska lagstiftningssamarbetet och behovet av att inför 1980-talet analysera dess förutsättningar, inriktning och målsättning. Allan Hernelius underströk det nordiska lagstiftningssamarbetets betydelse ur internationell aspekt och det stora inflytande de nordiska länderna hittills hade haft på internationell lagstiftning. De synpunkter var väl värda att beakta som framförts i generaldebatten om att i lagförslag redovisa hur det nordiska samarbetet i det särskilda fallet hade bedrivits.

Allan Hernelius kom också in på det industriellt-ekonomiska samarbetet och underströk behovet av en samverkan mellan statsmakterna och det enskilda näringslivet, en samverkan som kunde ge resultat. Slutligen be-

rördes det nordiska TV-samarbetet. De nordiska länderna hade inte råd att missa det tillfälle som en nordisk TV-satellit gav till en fördjupad nordism.

Allan Hernelius' inlägg följdes av replik från juridiska utskottets ordförande, som vände sig mot vissa kritiska formuleringar om lagsamarbetet i anförandet.

Statsrådet *Jan-Erik Wikström* uppehöll sig i första hand vid NORDSAT och framhöll att besluten om en gemensam nordisk radio- och TV-satellit måste tas mot bakgrund av den internationella kulturpåverkan. Televisionen har accepterats som medium och i stället för att se den som ett nödvändigt ont bör man utnyttja de positiva möjligheter som TV har bl. a. som kulturförmedlare. Genom NORDSAT kan gemenskapen och samhörigheten i Norden stärkas, grannspråksförståelsen ökas och likaså känningen om varandras samhällen.

Statsrådet kommenterade också morgondagens kommunikationsteknologi såsom videogram, datavision, teledata m. m. Tiden var inne för en gemensam nordisk satsning inför den nya informationsteknologin.

Den nordiska språkgemenskapens stora betydelse i det nordiska samarbetet har uppmärksamats av ministerrådet och bl. a. resulterat i kultur- och undervisningsministrarnas beslut om att stärka grannspråksundervisningens ställning på lågstadiet i alla ländernas skolsystem, inrättandet av det nordiska språksekretariatet i Oslo och språk- och informationscentret i Helsingfors. Statsrådet Wikström erinrade i detta sammanhang om Föreringen Nordens val av 1980 som nordiskt språkår.

En balans mellan kontinuitet och förnyelse i det nordiska kultursamarbetet borde ständigt eftersträvas. Härvid pekade statsrådet på en nyligen framlagd rapport om en utvärdering av det nordiska kultursamarbetet under 1970-talet. Denna skulle utgöra underlag för en dialog mellan parlamentariker och regeringsrepresentanter. Ur denna dialog skulle en stor del av förnyelsen i det nordiska kultursamarbetet kunna komma.

Arne Gadd redogjorde för samhällsutvecklingen under efterkrigstiden. Den ekonomiska tillväxten hade varit god och fortsatt år från år. Den höjda materiella standarden hade i stor omfattning använts för att höja livskvaliteten. En stagnation i välfärdsutvecklingen hade emellertid inträtt. Människorna hade fastnat i pessimism. Ekonomisk tillväxt ansågs ofta vara ett suspekt begrepp. En ändring måste komma till stånd och här hade politikererna ett stort ansvar. Den industriella utvecklingen måste stödjas. I detta sammanhang kom Arne Gadd in på datateknikens användning. Datorerna med sina revolutionerande egenskaper fanns, något som måste accepteras och användas på människornas villkor.

För att stimulera en välfärdsutveckling krävdes nytt kunnande och nya färdigheter. En medveten och genomtänkt forskningspolitik var nödvändig bl. a. inom medicinsk, industriell, samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning. De nordiska länderna skulle här kunna genomföra viktiga insatser. Arne Gadd nämnde att medlemmar inom de socialdemokratiska par-

tierna i Nordiska rådet hade väckt ett medlemsförslag som rörde ett utvidgat samarbete inom forskningens och den tekniska utvecklingens område.

Statsrådet *Karl Boo* uppehöll sig vid den kommunala självstyrelsen och dess utveckling i Sverige. Därutöver berördes det samarbete i Norden som vuxit fram på kommunalt plan, dels gränskommunalt samarbete och dels samarbete inom större gränsregioner. Inom ramen för det nordiska samarbetet borde man diskutera den kommunala självstyrelsens roll i respektive länder, den kommunala demokratins problem, samhällsförvaltningens byråkratisering och interkommunalt samarbete.

2.2 Saker förberedda av juridiska utskottet

2.2.1 Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till juridiska utskottet hade hänvisats de delar av *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1), som behandlar det nordiska samarbetet – ministerrådets verksamhet, samarbete på lagstiftningsområde, multinationella företag och rådets organisation.

Utskottet uppehöll sig i sitt betänkande över berättelsen liksom tidigare år vid det för det nordiska lagstiftningssamarbetet helt centrala lagstiftningsprogrammet. Utskottet hade, mot bakgrund av den kritik som från vissa håll riktats mot arbetet med detta, under året företagit en genomgång av programmet. Härvid hade utskottet inte funnit skäl att föreslå väsentliga omläggningar eller ingrepp i samarbetet på lagstiftningsområdet. Utskottet avsåg emellertid att fortsätta sina diskussioner med de nordiska justitieministrarna om den vidare utvecklingen av lagstiftningsprogrammet och lagstiftningssamarbetet i övrigt. Utskottet återkom till sin tidigare hemställan till ministerrådet om att arbetet med frågan om ekonomiska problem i samband med sammanboende utan äktenskap snarast avslutades, så att möjligheterna för nordisk rättslikhet för denna del av familjerätten kan bli grundligt diskuterad innan lagstiftningsinitiativ tas. Utskottet hemställde vidare att ministerrådet skulle fortsätta arbetet med harmoniseringen av ländernas äktenskapslagstiftning samt rörande handelsagenter, produktansvar, miljöskador och straffrättsliga reaktionssystem efter de riktlinjer som utskottet gav i sitt betänkande över ministerrådsberättelsen till den 27:e sessionen.

Vid möte med justitieministrarna hade utskottet skarpt kritiserat att ändringar företagits i den nordiska passkontrollöverenskommelsen utan att Nordiska rådet först hörts. Justitieministrarna hade beklagat att de på grund av tidsbrist inte hunnit ta kontakt med utskottet i detta ärenden.

Utskottet noterade att likartade lagar om erkännande av nordiska faderskapsavgöranden antagits i Danmark, Finland, Island och Sverige och att ett lagförslag förväntades i Norge. Det noterades också att frågan om föräldrans ansvar är föremål för överväganden i de nordiska länderna. Ut-

skottet hemställde att ministerrådet skulle överväga om det fanns behov av ändrade regler på detta område mot bakgrund av det växande antalet skilsmässor och det stigande antal barn som föds utom äktenskapet.

Vidare konstaterades att det i den närmaste framtiden kan förväntas ny lagstiftning om olika former av köpavtal i de nordiska länderna. Mot bakgrund härav ansåg utskottet att ministerrådet borde ta initiativ till en koordinering av det pågående reformarbetet beträffande köplagstiftningen med syfte att i möjligaste utsträckning trygga den nordiska rättslikheten. Ministerrådet skulle underrätta rådet till nästa session om resultaten av sitt arbete.

Mot bakgrund bl. a. av att det i Sverige framlagts förslag till en särskild konsumentförsäkringslag noterade utskottet att den nordiska rättslikheten i ländernas försäkringsavtalslagar härigenom skulle upphöra. Utskottet beklagade detta och ansåg att, eftersom det också i de övriga nordiska länderna pågår överväganden om konsumentförsäkring, en gemensam nordisk lösning borde ha uppnåtts innan lagförslaget framlades. Ministerrådet borde överväga på vilket sätt den nordiska rättslikheten på försäkringsavtalslagstiftningens område kunde skapas på nytt. Utskottet uppehöll sig också vid konsumentlagstiftningen och noterade att kommittéarbeten pågår i de nordiska länderna såvitt gäller konsumenttjänster. Lagförslagen på detta område borde harmoniseras och framläggas såvitt möjligt samtidigt.

Beträffande samarbetet kring datafrågorna framhöll utskottet att det nordiska samarbetet borde utbyggas och att rådet borde ges fortlöpande information från mötena mellan datainspektionerna i Danmark, Norge och Sverige.

Utskottet beklagade att ministerrådet inte inför sessionen gjort någon värdering av den framlagda rapporten om de multinationella företagens roll i de nordiska ländernas ekonomi. Utskottet hemställde därför att ministerrådet avslutar sina överväganden i så god tid före 29:e sessionen att berörda utskott i rådet ges tillfälle att företa en grundlig bearbetning av materialet till denna session.

Utskottets betänkande föranledde en livlig debatt i plenarförsamlingen om bl. a. lagstiftningssamarbetet. Statsrådet Winberg deltog i denna och uppehöll sig i sitt anförande om det nordiska lagstiftningssamarbetes betydelse för att utveckla en nordisk hemmamarknad. Statsrådet förklarade sig också beredd att följa ett förslag som framlagts av utskottets ordförande om att i lagförslag ange på vilket sätt nordiskt samarbete skett.

Rådet antog utskottets förslag till yttrande (nr 3) med 58 röster mot 2. 5 medlemmar avstod från att rösta.

2.2.2 De mänskliga rättigheterna

I ett medlemsförslag om *upplysning och forskning om de mänskliga rättigheterna*, väckt av bl. a. dåvarande rådsmedlemmen Erik Adamsson och Sture Palm, hade hemställts, att rådet skulle rekommendera minister-

rådet att undersöka möjligheterna för att på samnordisk basis koordinera och intensifiera forskning och undervisning i samt spridning av kunskaper-
na i och arbetet med att utveckla de mänskliga rättigheterna. Vidare skulle undersökas möjligheterna för att upprätta eller främja upprättande av och verksamheten vid ett nordiskt samarbetsorgan för att genomföra detta syfte.

Utskottet ansåg det viktigt att de nordiska ländernas ställning som föregångsländer i det internationella arbetet beträffande skyddet av de mänskliga rättigheterna beästades och vidareutvecklades. Mot bakgrund av remissuttalandena fann utskottet det väl motiverat att det nordiska politiska samarbetet utvidgades med en gemensam nordisk insats på forsknings- och undervisningsområdet. Beträffande formerna för samarbetet stannade utskottet för att föreslå att arbetet inledningsvis borde kunna skötas genom att fasta kontakter skapades mellan personer, läroanstalter, undervisningsinstitutioner, upplysningsförbund och folkrörelser som arbetar med frågor kring de mänskliga rättigheterna. Utskottet underströk betydelsen av att det undersöktes i vilken omfattning arbetet kunde knytas till och dra nytta av det redan etablerade samarbetet på bredare internationellt plan, bl. a. inom UNESCO och FN.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 13) till ministerrådet att 1) undersöka möjligheterna för att på gemensam nordisk basis och genom utnyttjande i vidaste möjliga utsträckning av befintliga nationella och internationella organisationer och kommittéer koordinera och intensifiera forskning och undervisning i samt spridning av kunskaperna om och arbetet för att utveckla de mänskliga rättigheterna och 2) undersöka behovet av ett nordiskt samarbetsorgan på området. Rekommendationen antogs med 55 röster mot 2.

2.2.3 Utländskt stöd till politiska partier

Konservativa medlemmar i rådet bl. a. Ingrid Sundberg och dåvarande rådsmedlemmen Håkan Winberg hade i ett medlemsförslag hemställt att rådet skulle rekommendera ministerrådet att undersöka möjligheterna att införa *förbud för politiska partier att mottaga utländskt stöd*.

Utskottet noterade av remissuttalandena att det fanns ett generellt motstånd mot införande av ett förbud av föreslagen art och att det inte heller fanns något behov av ett förbud. Ett förbud kunde föra till stora problem avseende avgränsning och kontroll. Medlemsförslaget avsåg inte införande av ett sådant förbud utan en undersökning av möjligheterna för detta. Utskottet ansåg mot bakgrund av bl. a. remissuttalandena inte heller att en undersökning skulle kunna visa på sådana förhållanden som gör det politiskt möjligt att införa ett förbud. Utskottet föreslog därför att medlemsförslaget inte skulle föranleda några åtgärder.

En dansk och en finländsk medlem i utskottet hade reserverat sig mot beslutet och föreslagit en undersökning i enlighet med förslaget.

Rådet beslöt i enlighet med utskottets förslag att inte företa sig något med anledning av medlemsförslaget. Utskottets förslag godkändes med 42 röster mot 17 (däribland Ulla Ekelund, Allan Hernelius, Bertil Jonasson, Elver Jonsson, Gunnel Jonäng, Per Petersson, Gabriel Romanus, Ingrid Sundberg).

2.2.4 *Mut- och bestickningsbrott*

Utskottet föreslog att rådet inte skulle företa sig något med anledning av ett medlemsförslag, väckt av dåvarande rådsmedlemmen Erik Adamsson, om *enhetliga nordiska regler om mut- och bestickningsbrott*. I medlemsförslaget hade hemställts om en rekommendation till ministerrådet att undersöka förutsättningarna för att förenhetliga de nordiska ländernas regler om mut- och bestickningsbrott.

Utskottet konstaterade av remissmaterialet att reglerna i de olika nordiska länderna är olika formulerade och placerade i olika sammanhang i lagstiftningen men att de innehållsmässigt inte uppvisar större skillnader. Det fanns inte anledning att anta att korruption förövad i ett land – antingen sådan ägde rum inom den offentliga eller privata sektorn – bedömdes olika från land till land. Utskottet fann vidare av remissuttalandena att det i de övriga nordiska länderna inte ansågs finnas något behov av att införa en ordning svarande till den svenska eller i övrigt något behov av en ändring av gällande regler. I medlemsförslaget hänvisades nämligen till att det i Sverige den 1 januari 1978 hade genomförts en samordning av bestämmelserna om mut- och bestickningsbrott. Utskottet framhöll att ett samarbete förekom på internationellt plan med syfte att förhindra korruption i internationella affärssammanhang. Utskottet ansåg att ett nordiskt lagstiftningsinitiativ borde avvakta resultatet av det internationella samarbetet.

Lennart Andersson och Lars Werner hade reserverat sig mot utskottets beslut och föreslagit en rekommendation om en undersökning i enlighet med medlemsförslaget.

Rådet beslöt i enlighet med utskottets förslag. Utskottets förslag godkändes med 42 röster mot 18 (däribland Lennart Andersson, Arne Gadd, Doris Håvik, Essen Lindahl, Grethe Lundblad, Svante Lundkvist, Thage G. Peterson, Gabriel Romanus, Rolf Sellgren). 1 medlem avstod från att rösta.

2.2.5 *Amatörboxning*

Essen Lindahl och dåvarande rådsmedlemmen Sven Mellqvist hade i ett medlemsförslag hemställt om en rekommendation till ministerrådet att vidta åtgärder för att *enhetliga säkerhetsföreskrifter för amatörboxning* införas i Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Utskottet noterade av de medicinska remissutlåtandena att det i stort sett enstämmigt från läkarnas sida förordades att boxningen skulle förbjú-

das helt och hållet på samma sätt som gjorts i Island. Utskottet ville dock inte ta ett sådant drastiskt steg som att förbjuda boxningen generellt. Behov av ytterligare säkerhetsföreskrifter för amatörboxning ansågs föreligga. Bl. a. borde finnas en nedre åldersgräns, som utskottet i enlighet med medicinska uttalanden principiellt menade borde vara 17 år. Med hänsyn till skillnaderna mellan de existerande åldersgränserna ansåg utskottet emellertid att denna åldersgräns kunde nås först på längre sikt. Utskottet förordade därför i en första omgång en nedre åldersgräns på 15 år. Ytterligare säkerhetsföreskrifter skulle kunna betyda begränsade möjligheter för deltagande i internationella tävlingar. Med hänsyn härtill fann utskottet det särskilt viktigt att de nordiska länderna genomförde enhetliga säkerhetsföreskrifter, så att möjligheterna för tävlingar över de nordiska landgränserna inte skulle uteslutas.

Till utskottets betänkande hade ett särskilt yttrande gjorts av den isländska utskottsmedlemmen, som inte anslöt sig till utskottets förslag, mot bakgrund av att boxning är helt förbjuden i Island.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 12) i enlighet med medlemsförslaget. Rekommendationen antogs med 53 röster mot 8 (däribland Karl-Erik Häll, Elver Jonsson, Gabriel Romanus, Ingrid Sundberg). 9 medlemmar avstod från att rösta (däribland Ulla Ekelund, Bertil Jonasson, Gunnel Jonäng, Lars Werner).

Utskottets betänkande och förslag till rekommendation föranledde debatt i plenarförsamlingen mellan Gabriel Romanus och utskottets förmän. Romanus erinrade om att Sveriges riksdag 1978 uttalat att en åldersgräns på 17 år fortsatt skulle gälla, även om detta innebar skillnad gentemot övriga nordiska länder. Romanus ifrågasatte hur detta beslut rimmade med utskottets förslag om enhetliga nordiska regler.

2.2.6 *Självständig representation i Nordiska rådet*

Utskottet hade till behandling två förslag om *självständig representation* i rådet, ett medlemsförslag om färöiskt medlemskap och ett regeringsförslag, väckt av Danmarks regering, om färöisk och grönländsk representation.

Medlemsförslaget resulterade i ett förslag från utskottet, att rådet inte skulle företa sig något i ärendet. I medlemsförslaget hemställdes att rådet skulle rekommendera presidiet att utarbeta och förelägga rådet förslag om sådana ändringar i avtalen om Nordiska rådet att Färöarna blev självständig medlem av rådet likställd med de övriga. Utskottet noterade liksom det tidigare gjort vid behandling av samma fråga, att det nordiska samarbetet på politiskt plan borde föregå mellan suveräna staters folkförsamlingar och regeringar. Utskottet underströk att Färöarna och Åland borde beredas tillfälle att i största möjliga utsträckning deltaga i samarbetet inom Nordiska rådet även om hinder fanns f. n. för att uppta Åland och Färöarna som självständiga medlemmar i rådet. Mot bakgrund av att Grönlands repre-

sensation i rådet även torde aktualiseras inom en snar framtid. uttalde utskottet en förhoppning om att det skulle framläggas förslag om en lösning på hur Grönlands anknytning till rådet skulle ske. Lars Werner och en dansk medlem hade reserverat sig mot beslutet och föreslagit en utredning om möjligheterna för självständig representation i rådet av Färöarna och – om det grönländska landsrådet så önskar – av Grönland.

Sedan utskottet hade avgivit detta betänkande, mottog utskottet regeringsförslaget, som syftar till en undersökning hur Färöarna och Grönland kan erhålla självständig representation i Nordiska rådet.

På förslag av utskottet återremitterade rådet medlemsförslaget till utskottet för förnyad behandling tillsammans med regeringsförslaget, som utskottet inte fann möjlighet att slutgiltigt behandla under den 28:e sessionen.

2.2.7 Felparkeringsavgifter

Rolf Sellgren hade i ett medlemsförslag om *indrivning av felparkeringsavgifter i annat nordiskt land* hemställt, att rådet skulle rekommendera ministerrådet att undersöka möjligheterna till indrivning i ett nordiskt land av felparkeringsavgifter som påförts i annat nordiskt land.

Utskottet delade förslagsställarens uppfattning om att den starkt ökade internordiska biltrafiken vållar stora problem, särskilt i gränsområdena vad avser möjligheten att indriva felparkeringsavgifter. Även om en ordning med indrivning av sådana avgifter i annat nordiskt land skulle vara synnerligen administrations- och omkostnadskrävande, ansåg utskottet att frågan borde undersökas närmare bl. a. mot bakgrund av de olägenheter som nuvarande förhållande orsakade. Utskottet underströk betydelsen av att de administrativa och ekonomiska konsekvenserna av den föreslagna indrivningsordningen undersöktes.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 14) till ministerrådet att undersöka möjligheterna för att parkeringsavgift påförd i ett nordiskt land kan indrivas i ett annat nordiskt land samt utreda de administrativa och ekonomiska konsekvenserna av en sådan indrivningsordning. Rekommendationen antogs med 58 röster. 2 medlemmar avstod från att rösta.

2.2.8 Patentsamarbete

På utskottets förslag beslöt rådet att för sin del anse rekommendationen nr 11/1973 angående *patentsamarbete* slutbehandlad. Utskottet delade de nordiska justitieministrarnas uppfattning om att den revision av de nordiska ländernas patentlagar som ägt rum under ett antal år, inte väsentligen hade inneburit någon förändring av rättslikheten på patentområdet. Utskottet noterade dock att viss skillnad fanns mellan länderna såvitt gällde produktpatent på livs- och läkemedel. Denna fråga kunde vid behov på nytt tas upp i rådet.

2.2.9 Nordiska passkontrollöverenskommelsen

I anslutning till meddelandet om rekommendation nr 10/1973 angående samordnad utlänningslagstiftning och utlänningspolitik ställde Grethe Lundblad fråga till ministerrådet om vilka skäl som föranledde beslutet den 27 juli 1979 om införande av passkontroll och vilka möjligheter som fanns att upphäva beslutet. Statsrådet Karin Andersson framhöll i sitt svar att beslutet orsakats av den omfattande illegala invandringen till Sverige av assyrier från Turkiet. Beslutet medför möjlighet för ett nordiskt land att under en tid av 6 månader införa reguljär passkontroll. Vidare andförde statsrådet att möjligheten till reguljär passkontroll ännu inte utnyttjats och att så skulle ske först om detta blev oundgängligen nödvändigt. Betydelsen av att en effektiv inresekontroll sker vid de nordiska yttergränserna underströks. Grethe Lundblad framhöll i sin replik med skärpa att passfriheten var ett grundläggande element i det nordiska samarbetet. Inskränkningar i denna kunde befaras innebära början till en upplösning av den fria nordiska arbetsmarkanden.

2.2.10 Ytterligare fråga

Fråga ställdes också i anslutning till meddelande om rekommendation nr 17/1976 angående utökat nordiskt samarbete i det offentliga utredningsväsendet.

2.3 Saker förberedda av kulturutskottet

2.3.1 Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till kulturutskottet hade hänvisats de delar av Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1), som behandlar det nordiska samarbetet – ministerrådets verksamhet och kulturellt samarbete.

I sitt betänkande över ministerrådets berättelse framförde kulturutskottet synpunkter förutom på själva berättelsen, även på de med anledning av fjolårets yttranden vidtagna åtgärderna från ministerrådets sida. Utskottet noterade med tillfredsställelse att utvärderingen av det nordiska kultursamarbetet 1972–78 avslutats och förelåg som en bilaga till ministerrådsberättelsen. Utskottet hade för avsikt att vid en senare tidpunkt framlägga synpunkter på rapporten. Utskottet uppehöll sig vid den nordiska utredningsverksamheten och framhöll att en bättre nationell uppföljning av nordiska utredningsförslag borde eftersträvas. Utredningsverksamhetens omfång borde också värderas kritiskt. Beträffande den nordiska examensgiltigheten anförde utskottet att det väsentligaste när det gällde informationen om den högre utbildningen i Norden var att utarbeta en studie över jämförbarheten mellan olika nordiska examina.

Såvitt gällde själva ministerrådsberättelsen ansåg utskottet att utvecklingen av kulturbudgeten under åren 1979–80 måste betraktas som blygsam. Den nordiska kulturbudgeten för 1981 borde ges en ram som bättre än hittills uttryckte de nordiska ländernas vilja att bygga ut samarbetet. Utskottet noterade att nordiskt lärar- och elevutbyte under 1979 organiserats som en försöksverksamhet för viken anslagits 250 000 danska kronor ur dispositionsmedlen. Intresset för verksamheten hade varit stort och ansökningssumman hade överstigit 1 miljon danska kronor. Utskottet ansåg att de anslagna medlen var alltför blygsamma. Målet borde vara att skapa fasta ordningar för nordiskt lärar- och elevutbyte. Utskottet uppmärksammade också frågan om nordiska yttranden över nationella reformplaner på utbildningens område. Utskottet fann det viktigt att de andra nordiska länderna fick tillfälle att yttra sig när något nordiskt land avsåg att genomföra reformer av väsentlig betydelse på något av kulturavtalets områden.

På initiativ av statsministrarna hade ministerrådet låtit utarbeta en rapport om ökat nordiskt forskningssamarbete. Kulturutskottet pekade på att rapporten innehöll uppgifter som visade att det nordiska forskningssamarbetet var av väsentligt mindre omfång än de nordiska ländernas deltagande i internationellt forskningssamarbete, uppgifter som utskottet fann mycket nedslående. Utskottet ansåg att rådet i god tid före 29:e sessionen borde tillställas slutrapporten så att möjlighet ges till en grundlig behandling av rapporten. Utskottet uppehöll sig också vid det nordiska filmsamarbetet och noterade att kulturavtalets organ låtit utreda frågan om filmdistributionen i Norden. Utskottet, som underströk betydelsen av ett nordiskt filmdistributionssamarbete, ansåg att konkret förslag till distributionen av nordisk film inom Norden snarast borde framläggas. Slutligen uppmärksammade utskottet det nordiska ungdomssamarbetet, som utskottet konsekvent stött under åren. Motiven härför var desamma som för stödet till lärar- och elevutbytet, nämligen att hos ungdomen så tidigt som möjligt utveckla kunskaperna om och känslan för de nordiska länderna och den nordiska gemenskapen. Utskottet ansåg att det nordiska ungdomssamarbetet borde utvecklas ytterligare.

Rådet antog förslaget till yttrande (nr 1) med 61 röster.

2.3.2 Utbildningssamarbete

Utskottet föreslog att rådet inte skulle företa sig något med anledning av ett medlemsförslag om en *nordisk idrottsfolkhögskola i Brønderslev*.

I medlemsförslaget, väckt av bl. a. dåvarande rådsmedlemmen Per Olof Sundman, hade hemställts att ministerrådet skulle undersöka möjligheterna för att en eventuell idrottsfolkhögskola i Brønderslev också skulle komma att fungera som en nordisk idrottsfolkhögskola. Av remissbehandlingen framgick att det saknades motiverade önskemål eller behov av en nordisk folkhögskola med särskild inriktning på idrott. Kulturutskottet ansåg därför inte att det fanns skäl till ytterligare utredning utöver den som

redan företagits i och med remissbehandlingen av förslaget. Utskottet framhöll dock att de särskilda nordiska folkhögskolorna hade en stor betydelse när det gällde att stärka den nordiska kulturgemenskapen. Av stor betydelse var även det förhållandet att folkhögskolorna i de nordiska länderna av tradition rekryterat och rekryterade elever i grannländerna. Utskottet uttalade önskvärdheten av att lärar- och elevutväxlingen mellan folkhögskolorna i Norden intensifierades genom förbättrade stipendiemöjligheter och nya bidragsformer.

Rådet beslöt i enlighet med utskottets förslag att inte företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

I ett medlemsförslag om *skeppstekniskt och skeppsekonomiskt utbildningssamarbete*, väckt av bl. a. Rolf Sellgren, hade hemställts, att rådet rekommenderade Nordiska ministerrådet att i samråd med berörda organisationer vidtaga åtgärder för att ge samarbetet på den skeppstekniska och skeppsekonomiska utbildningens område i de nordiska länderna en fast organisation och en permanent finansiering.

Utskottet framförde i sitt betänkande att det fanns klara motiv för att bygga ut det hittills relativt blygsamma nordiska samarbetet kring utbildningen för olika personalkategorier inom skeppsbyggnads- och rederiaringen i Norden. Utbildningen skulle i första hand avse fort- och vidareutbildning och grundutbildning på mera specificerade delområden. Utskottet ansåg att genom utbildningssamarbetet gavs möjlighet att upprätthålla och i bästa fall förbättra de nordiska ländernas konkurrenskraft inom skeppsbyggnad och sjöfart. Samarbetet skulle kunna ge varvsfolk, rederifolk och ombordanställda tillfälle till utbildning på högsta möjliga nivå internationellt sett. Genom samarbetet kunde ett brett kursutbud möjliggöras, ett tillräckligt stort antal deltagare garanteras och möjligheterna öka för att till kurserna knyta de mest kvalificerade lärarkrafterna. Kulturutskottet tog inte ställning till organisationsformen för utbildningssamarbetet. Förslagsställarnas tanke på en fast organisation i form av en nordisk federation fick mycket litet stöd bland remissorganen. Utskottet ansåg därför att den föreslagna utredningen fick ta ställning till organisationsformen. Förebilder fanns bl. a. hos Nordiskt skeppstekniskt möte, Nordplan och Nordisk federation för medicinsk undervisning.

Rådet antog på förslag av utskottet en rekommendation (nr 1) till ministerrådet att utreda möjligheterna till och fastställa formerna för ett intensifierat samarbete på den skeppstekniska och skeppsekonomiska utbildningens område i de nordiska länderna. Rekommendationen antogs med 51 röster mot 1.

Ett medlemsförslag om *gemensamt ansvar för utlandsskolor* hade väckts av bl. a. Ingrid Sundberg och dåvarande rådsmedlemmen Per Olof Sundman. Syftet med medlemsförslaget var att ge barn från samtliga nordiska länder rätt och möjlighet till undervisning på samma villkor i utlandsskolor oavsett vilket nordiskt land som drev skolan i fråga, samti-

digt som skolornas fortbestånd kunde tryggas. De nordiska länderna borde därför ta på sig ett gemensamt ansvar för utlandsskolornas verksamhet.

Kulturutskottet framförde i sitt betänkande att, om medlemsförslagets intentioner kunde förverkligas, skulle grundförutsättningarna för att driva utlandsskolor förbättras avsevärt genom att skolornas hela elevunderlag gav rätt till statsbidrag. Skolorna skulle utgöra ett reellt alternativ för de utlandsstationerade när det gällde att välja mellan att placera barnen i internationell, eventuellt nationell skola på orten, eller i en skola från ett nordiskt grannland. Utskottet konstaterade, att skulle ett utvidgat tillträde till de nordiska ländernas utlandsskolor åstadkommas, måste ett antal problem av juridisk, administrativ och pedagogisk art lösas. Problemen hade uppmärksammats av Norges och Sveriges undervisningsministrar, som beslutat om bilateralt samarbete om skolundervisningen utomlands. Utskottet framhöll här att det hade varit fördelaktigt att redan från början sträva till en nordisk lösning på utlandsskolornas problem, i stället för att lösa denna fråga bilateralt.

Till betänkandet hade fogats ett särskilt yttrande av utskottets norska medlemmar som inte önskade ansluta sig till betänkandet i vad där sägs om den bilaterala överenskommelsen mellan de norska och svenska undervisningsmyndigheterna.

Rådet antog på förslag av utskottet en rekommendation (nr 2) till de nordiska regeringarna att skyndsamt uppta förhandlingar om utvidgning av tillträdet till de nordiska ländernas utlandsskolor, så att det mot kostnadstäckning gäller barn från samtliga nordiska länder. Rekommendationen antogs med 60 röster mot 1.

Av meddelandet om rekommendation nr 7/1969 angående *skol- och studentbetygs jämförbarhet* framgick att det i allmänhet, såväl vad gällde grundskola och gymnasieskola som fortsatt utbildning, var möjligt att inleda eller fortsätta utbildning i annat nordiskt land än hemlandet på basis av betyg från det egna landet. Utskottet konstaterade att syftet med rekommendationen uppnåtts, utan att de i rekommendationen efterlysta tillämpbara evalueringsnormerna hade behövt utarbetas. På förslag av utskottet beslöt rådet för sin del därför anse rekommendationen slutbehandlad.

Vid behandlingen av meddelandet om rekommendation nr 9/1970 angående *material till undervisning i radio och TV* framgick att rättsliga och organisatoriska problem var knutna till frågan om ett organiserat utbyte av och samarbete kring audiovisuella hjälpmedel i Norden. Dessa problem hade utretts av en arbetsgrupp, som beräknades avge sin rapport i början av 1980. Vidare framgick att ett läromedel för döva barn, videokassetthandlet "Biets värld", producerats som ett försöksobjekt inom ramen för det nordiska skolsamarbetet. Avsikten var att denna produktion skulle användas som modell för ett mera regelbundet samarbete för att åstadkomma liknande material. Formerna för ett sådant samarbete skulle diskuteras vid

en konferens för producenter från skol-TV, till vilken Nordiska kulturfonden beviljat medel. Utskottet uttryckte förhoppningen att ett regelbundet samarbete kring materialproduktion skulle kunna utvecklas på basis av denna modell. Utskottet ansåg vidare att det var angeläget att producenterna inom skolradio- och TV i Norden uppmuntrades till fortsatt samarbete. Utskottet fann att syftet med rekommendationen kunnat förverkligas. På förslag av utskottet beslöt rådet för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

På utskottets förslag beslöt rådet att för sin del anse rekommendation nr 13/1970 angående *nordiska skol- och studentbetygs giltighet* slutbehandlad.

Av meddelandet framgick att det på nordiskt plan i praktiken inte förelåg några svårigheter för en elev att intas i grundskola eller gymnasieskola i annat nordiskt land än hemlandet. Det framgick vidare att problemen beträffande fortsatt utbildning efter gymnasieskolan var begränsade och inte direkt knutna till betygsgiltigheten. Vid ansökan till spärrade utbildningslinjer konkurrerade nordiska studenter på lika villkor med studenter från ifrågavarande land och intogs i speciella kvoter avsedda för utländska och nordiska studenter. Vad slutligen gällde rekommendationens punkt om ett förenhetligande av beviljandet av studiesociala förmåner anfördes att det sedan 1975 fanns gemensamma nordiska regler för stöd till nordiska medborgare som studerade i annat nordiskt land än hemlandet. Utskottet ansåg att syftemålen med rekommendationen hade uppnåtts.

Rådet beslöt likaså på utskottets förslag att för rådets del anse rekommendation nr 18/1974 angående *information om Norden och kurser i nordiska språk i Finland m. m.* slutbehandlad.

Utskottet konstaterade att Nordiska ministerrådet i juni 1979 fattat beslut om inrättande av ett språk- och informationscentrum för nordiska språk i Finland, vars verksamhet skulle inledas hösten 1980. Centrets uppgift var att öka utbudet av undervisningsmaterial angående förhållandena i Norden till de finskspråkiga skolorna. Centret skulle även sprida information om Finland, dess språk och kulturförhållanden till de övriga nordiska länderna. Utskottet fann att syftet med rekommendationen hade uppnåtts.

Fråga ställdes av Lennart Andersson till Finlands regering angående *svenska språkets ställning i Finland*. Av svaret framgick att beräkningar visat att mellan 5–10 % av de finskspråkiga eleverna under de närmaste åren skulle komma att välja svenska från årskurs tre. Svenska läses av alla elever på högstadiet i de finskspråkiga grundskolorna. Svenska språket är obligatoriskt språk såväl i gymnasiet som i alla andra skolor som följer efter grundskolan. Såvitt gällde framtida förhållanden framkom av svaret att språkprogramkommittén i Finland år 1978 framlagt ett betänkande i vilket föreslagits att 15 % av den finskspråkiga årsklassen borde läsa svenska som första främmande språk. Finlands regering hade för avsikt att

pröva olika modeller för att stärka undervisningen i bl. a. svenska inom skolväsendet i Finland. Slutligen anfördes att Finlands regering på basis av det ännu icke avslutade utredningsarbetet och den lagberedning som pågår skulle ta ställning till förslag avsedda att förstärka undervisningen i svenska i de finskspråkiga skolorna i Finland.

Dessutom ställdes frågor till Nordiska ministerrådet angående dels *tryggheten av arbetsron i skolorna* dels *nordisk examensgiltighet*.

2.3.3 Forskningssamarbete

Ett medlemsförslag om forskning rörande *kväernas kultur och språk i Nordnorge* hade väckts av bl. a. dåvarande rådsmedlemmarna Eric Carlsson och Per Olof Sundman. I medlemsförslaget hade hemställts om en rekommendation till ministerrådet att i samarbete med berörda vetenskapliga institutioner uppgöra en plan för utforskning och insamlande av den kvänska kultur- och språktraditionen i Nordnorge och därefter verkställa denna plan.

Utskottet anförde i sitt betänkande över medlemsförslaget att kväerna var en befolkningsgrupp av finsk härstamning i norsk och samisk omgivning. Kväerna hade under detta århundrade hastigt assimilerats av den norska befolkningen och anammat norsk kultur. Den gamla kvänska kulturen höll på att försvinna liksom kväernas ålderdomliga finska dialekt. Det ansågs vara en i högsta grad angelägen och brådskande nordisk samarbetsuppgift att tillvarata det hotade kvänska kulturarvet. Kulturutskottet hade i olika sammanhang framhållit nödvändigheten av att de nordiska samarbetsorganen kände sitt ansvar när det gällde att säkra de etniska och språkliga minoriteternas framtid i Norden. Utskottet fann det föreslagna forskningssamarbetet som en naturlig nordisk samarbetsuppgift, men ansåg samtidigt att forskningsaktiviteten inte fick utesluta mera direkta stödåtgärder. Utskottet ansåg det naturligast att huvudansvaret för samarbetet lades på därför lämpade Nordkalott-institutioner, men att samordningen borde ske också med det omfattande material rörande kväerna som fanns på andra håll än vid universitetet, högskolor och museer på Nordkalotten.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 3) till ministerrådet i enlighet med medlemsförslagets yrkande. Rekommendationen antogs med 68 röster mot 1.

Av meddelandet om rekommendation nr 1/1971 angående *samarbete inom forskning och undervisning om Östeuropa* framgick att Nordiska ministerrådet beviljat stöd till Nordisk komité för øststatsforskning perioderna 1977–1978 och 1979–1980. Mot bakgrund av att verksamheten evaluerats hade kommittén anmodats att före utgången av 1980 avge rapport om vilka åtgärder som vidtagits för att bredda verksamhetsområdet och nationalitetsfördelningen. Ministerrådet ansåg sig inte ha möjlighet att för närvarande vidta ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen. Utskottet fann att syftet med rekommendationen förverkligats i

viss utsträckning. På förslag av utskottet beslöt rådet för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

Vid behandlingen av meddelandet om rekommendation nr 15/1975 angående *utbyggt nordiskt samarbete beträffande nordisk komparativ samhällsforskning* noterade utskottet att de samhällsvetenskapliga forskningsrådets nordiska samarbetsnämnd tagit en rad initiativ i enlighet med rekommendationens syfte, vilka lett till konkreta projekt. Utskottet fann att syftet med rekommendationen förverkligats i tillfredsställande grad. På förslag av utskottet beslöt rådet för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

Av meddelandet om rekommendation nr 10/1976 angående *åtgärder på massmediaforskningens område* framgick att verksamheten vid Nordiska dokumentationscentralen för mediaforskning sedan 1978 finansierades över fast post på den nordiska kulturbudgeten. I maj-juni godkändes statuter för verksamheten, styrelse utnämndes och riktlinjer för verksamheten fastslogs. Utskottet fann att syftet med rekommendationen därmed hade uppnåtts. På förslag av utskottet beslöt rådet för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

Av meddelandet om rekommendation nr 11/1976 angående *historiskt verk om den nordiska kvinnan* framgick att det bildats en nordisk forskningsgrupp för kvinnohistorisk forskning, som erhållit stöd av Nordiska kulturfonden för planläggning av ett gemensamt projekt. Detta hade avancerat så långt att forskningsråden i en del av länderna redan beviljat medel till den nationella delen av forskningen. Avsikten var att de första delresultaten av forskningsprojektet med titeln "Kvindens arbejde i samfund og familie i de nordiske lande 1870-1970" skulle föreläggas det nordiska historikermötet i Jyväskylä i augusti 1981. Utskottet fann att det forskningsarbete som nu bedrevs väl motsvarade syftet med rekommendationen. På förslag av utskottet beslöt rådet att för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

Mot bakgrund av rekommendationen nr 14/1972 angående *utgivande av en nordisk historia* ställde Sture Palm en fråga om hur marknadsföringen skedde av temahäften i Nordens historia och om hur stora upplagor av dessa som hittills nått ut till skilda avnämargrupper i de olika nordiska länderna. Av svaret på frågan framgick att den redaktionskommitté som 1975 hade tillsatts för att ansvara för utgivandet av en serie problemorienterade temahäften om aktuella perioder i Nordens historia avslutat första delen av sitt arbete under 1979. Produktion och marknadsföring skedde i samarbete med etablerade förlag i Norden. Dessutom pågick för närvarande underhandlingar med ett finskt företag om översättning, produktion och marknadsföring. Den egentliga försäljningen beräknades komma i gång hösten 1980 då temahäftena intagits i högskolornas kurslitteratur.

2.3.4 Allmänkulturellt samarbete

Kulturutskottet föreslog att rådet skulle rekommendera de nordiska regeringarna 1) att i nära kontakt med varandra genomföra massmediautredningar i respektive land, 2) att i skyndsam ordning genomföra en teknisk granskning av olika videosystem i syfte att få fram underlag för beslut om gemensam nordisk standard och videogramdistribution samt 3) att överhuvudtaget sträva till samarbete och samordning på mediapolitikens område tex i fråga om upphovsrätt, standardisering, gemensam produktion av videogram för små avnämargrupper, spridning av videogram till nordbor utanför de nordiska länderna, inklusive sjöfolk, via gemensamma nät, forskning kring och tillämpning av nya tekniker. Till grund för rekommendationen låg två medlemsförslag, ett om *nordiskt samarbete om produktion och distribution av videokassetter*, väckt av bl. a. Eivor Marklund och Lars Werner, med det uttryckliga syftet att förbättra informationsförmedlingen i Norden, i synnerhet för små språkgrupper och att utvidga den samhällseliga debatten. Det andra medlemsförslaget, som väckts av bl. a. Ingrid Sundberg och dåvarande rådsmedlemmen Per Olof Sundman, var betydligt mera vidsträckt och gällde *nordiskt samarbete inom videogramområdet samt inom tillämpningen av den nya informationsteknologin*.

Utskottet var medvetet om den snabba utvecklingen inom informationsteknologin och därmed inom informationsförmedlingen. Utvecklingen borde följas noggrant inte bara på nationellt utan också på nordisk plan. Utskottet fann det angeläget att utredningar och forskning kring tillämpningen av de nya teknikerna kunde samordnas på nordisk plan. De nordiska länderna borde gemensamt följa utvecklingen inom videotekniken och arbeta för att uppnå överenskommelser om en gemensam teknisk standard. Det var angeläget att man åtminstone för offentligt bruk kunde rekommendera ett eller möjligen ett par system. Utskottet framhöll också att de nordiska länderna vart för sig skulle ha stor nytta av ett gemensamt videonät med tanke på den egna distributionen, liksom att ett sådant nät skulle bredda det engna landets videogramutbud genom att grannländernas videogram samtidigt blev tillgängliga. Utskottet ansåg det också naturligt med ett samarbete om produktion och distribution av videogram. Ett sådant samarbete skulle ha den största betydelsen för små språkgrupper, men också för andra grupper som t ex handikappade. Utskottet var medvetet om de upphovsrättsliga problem som sammanhänge med videogram-samarbetet och hade uppmärksammat uttalande i anslutning till NORD-SAT-utredningen om att de upphovsrättsliga problem kunde lösas om vilja här till fanns. Kulturutskottet ansåg det ytterst angeläget att de upphovsrättsliga problemen inom videogramområdet med det snaraste blev lösta.

Videogramutredningar hade tillsatts i Sverige 1977 och Norge 1978. Motsvarande utredningar hade ännu inte initierats i Danmark, Finland och Island. Enligt utskottets uppfattning borde massmediautredningar snarast genomföras i alla de nordiska länderna.

Rådet beslöt anta en rekommendation (nr 4) i enlighet med utskottets förslag. Rekommendationen antogs med 68 röster mot 1.

I ett medlemsförslag om en *gemensam nordisk bokmarknad*, väckt av dåvarande rådsmedlemmarna Eric Carlsson och Per Olof Sundman, hade hemställts om en rekommendation till ministerrådet att undersöka möjligheterna att få till stånd en gemensam nordisk bokmarknad, dels för att därigenom öka utbudet av nordisk litteratur på originalspråket i samtliga nordiska länder, dels för att ge möjlighet att få tillgång till nordisk litteratur på originalspråket i hemlandet till samma pris som i ursprungslandet.

Utskottet framhöll i sitt betänkande över medlemsförslaget att frågan om att skapa en gemensam nordisk bokmarknad, eller rättigare att återskapa den gemensamma nordiska bokmarknad som existerade i slutet av 1800-talet, hade varit en central fråga i rådet alltsedan dess tillblivelse. Rekommendationer hade antagits och utredningar gjorts. Kommittéförslag hade förelegat. Dessa olika initiativ hade emellertid inte lett till någon resultat. Det officiella nordiska litteratursamarbetet hade i stället koncentrerats till Nordiska rådets litteraturpris, stöd för översättningar av grannlandslitteratur och stöd till författarkurser. Utskottet ville trots de ringa framgångarna hittills inte uppge tanken på en nordisk bokmarknad. En sådan marknad skulle kunna vara ett verksamt medel att stärka den nordiska kulturgemenskapen, bidra till ökad nordisk språkförståelse och ha stor betydelse för författarna, som härigenom skulle kunna få hela Norden som hemmarknad för sina böcker. Utskottet fann således att en nordisk bokmarknad borde utredas. Utskottet tog dock inte ställning till vilken modell ett sådant samarbete skulle ha. Utskottet underströk att begreppet nordisk bokmarknad borde ges en generös tolkning och omfatta förutom litteratur på danska, norska och svenska även sådan på finska, islandska, fariska, grönländska och samiska.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 5) till ministerrådet att utreda möjligheterna att få till stånd en gemensam nordisk bokmarknad, dels för att därigenom öka utbudet av nordisk litteratur på originalspråket i samtliga nordiska länder, dels för att göra det möjligt att köpa nordiska böcker i hemlandet till samma pris som i ursprungslandet. Rekommendationen antogs med 65 röster mot 1.

Av meddelandet om rekommendation nr 11/1971 angående *sammordiska arkiv* noterade utskottet att det sedan 1976 på detta område gällde gemensamma regler vid nordiska ministerrådets båda sekretariat i enlighet med förslagen i utredningen "Offentlighetsprincipens användelse på nordiske samarbeidsoppgaver" (NU 1974: 14). Parallellt pågick överväganden om tillämpning av motsvarande regler vid Nordiska rådets presidiesekretariat och nationella delegationers sekretariat. Utskottet fann att syftet med rekommendationen höll på att uppnås. På förslag av utskottet ansåg rådet för sin del rekommendationen slutbehandlad.

Av meddelandet om rekommendation nr 5/1976 angående *samarbete på*

barnkulturens område framgick att möjligheterna till ett nordiskt samarbete på barnkulturens område hade utretts. En nordisk barnkulturrapport (NU A 1978: 10) lades fram till rådets 27:e session 1979. Utskottet hade för sin del tagit ställning till rapporten i sitt betänkande om medlemsförslag A 526/k, vilket resulterade i en rekommendation till Nordiska ministerrådet att intensifiera det nordiska samarbetet kring barn och kultur genom att tillsätta en särskild kommitté för barnkulturfrågor och genom att upprätta stödordning för detta samarbete, i båda fallen för en försöksperiod på tre år (rek nr 20/1979). Det var utskottets avsikt att följa utvecklingen av samarbetet på barnkulturens område genom de årliga meddelandena om denna rekommendation. Rådet beslöt på utskottets förslag anse rekommendationen för rådets del slutbehandlad.

Dessutom ställdes fråga till Nordiska ministerrådet angående *spridning av nordisk film inom Norden* och till Sveriges regering angående *utbyggt TV-samarbete mellan Sverige och Finland*.

2.4 Saker förberedda av social- och miljöutskottet

2.4.1 Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet

Till utskottet hade hänvisats de delar av *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1), som behandlar ministerrådets verksamhet, arbetsmarknad, arbetsmiljö, jämställdhet, miljövård och socialpolitik.

En redovisning av utskottets synpunkter på vissa huvudavsnitt lämnas nedan under respektive rubrik.

I sitt förslag till rådets yttrande framhöll utskottet att nya samsamarbetsorgan borde upprättas enbart då betydande samsamarbetsfördelar stod att vinna. Berörda organ inom Nordiska rådet borde beredas möjlighet att yttra sig innan nya samsamarbetsorgan skulle bildas. Anslagen till permanenta nordiska institutioner borde gå via de samnordiska budgeterna. Samtidigt som kontakterna mellan de nordiska ländernas regeringar intensifierades borde samrådet mellan ministerrådets och rådets olika organ byggas ut ytterligare. Mandat och direktiv för nordiska utredningar borde preciseras på ett tidigt stadium och omgående delges berört organ inom rådet. Utredningarna borde också avslutas med en kortfattad och systematisk sammanfattning med förslag till konkreta åtgärder.

I förslaget till rådets yttrande framhölls vidare, att inga förändringar borde vidtas i viktiga nordiska samsamarbetsöverenskommelser såsom 1954 års arbetsmarknadsöverenskommelse innan Nordiska rådet i enlighet med artikel 46 i Helsingforsavtalet beretts möjlighet att yttra sig. Vad beträffar arbetsmarknaden framhöll utskottet i sitt förslag till yttrande att de offentliga arbetsförmedlingarna borde anlitas i största möjliga utsträckning vid flyttning mellan nordiska länder. Samarbetet mellan arbetsförmedlingarna i Norden borde byggas ut. Vidare underströks den i arbetsmarknadsöver-

enskommelsen fastslagna principen om lika behandling av landets egna och inflyttade nordiska medborgare.

Jämställdhetsfrågorna togs upp i en punkt i yttrandet där det påpekades, att de ministrar som i respektive nordiskt land bar ansvaret för jämställdhetsfrågorna borde ansvara för dessa frågor också på nordiskt plan. En fristående ämbetsmannakommitté för jämställdhetsfrågor borde upprättas och en till denna knuten rådgivande kommitté. De resurser som på sekretariatsplanet avsatts för nordiskt jämställdhetsarbete borde förstärkas. Inom miljöområdet borde en större koncentration av projektverksamheten ske för att undvika uppsplittring av tillgängliga resurser.

Vidare framhölls att revisionen av 1955 års nordiska trygghetskonvention borde föreläggas Nordiska rådet i form av ett ministerrådsförslag. Det nordiska samarbetet på rusmedelsområdet borde utvidgas och fördjupas och Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning få förstärkta ekonomiska resurser. Utskottet ansåg också att en aviserad utredning om utvidgningen av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden för social- och medicinalpersonal borde föreläggas rådet i form av ett ministerrådsförslag. Slutligen framhöll utskottet i förslaget till rådets yttrande att den nordiska läkemedelsnämnden i Uppsala borde erhålla förstärkta personalresurser.

Rådet antog utskottets förslag till yttrande (nr 4) med 70 röster mot 1. En medlem avstod från att rösta.

2.4.2 Arbetsmarknad

I sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* konstaterade utskottet bl. a. att Nordiska arbetsmarknadsutskottet fastställt arbetsmarknadsprogrammets s. k. etapp två sommaren 1979. Utskottet framhöll att vägledande principer för arbetet med etapp två borde vara: att arbetet koncentreras till ett fåtal, viktiga områden, att tonvikten läggs vid analys av orsakssamband och att rena beskrivningar undviks, att en tidsmässig prioritering sker, att valet av nordisk samordningsgrad bestäms från fall till fall, att arbetsmarknadens parter involveras i genomförandet samt att de resultat som framkom omsätts i praktiskt handlande på nationellt och nordiskt plan.

Bl. a. dåvarande rådsmedlemmarna Eric Carlsson, Jan-Ivan Nilsson och Per Olof Sundman hade i ett medlemsförslag hemställt om en rekommendation till ministerrådet att ta initiativ till ett samarbete angående *forskning, information och erfarenhetsutbyte rörande datateknikens konsekvenser i de nordiska länderna* för näringsliv, arbetsmarknad och arbetsmiljö.

Utskottet noterade att utvecklingen av datatekniken gått synnerligen snabbt och att det inte var fråga om att säga ja eller nej till införande av ny teknik utan snarare att undersöka hur medborgarna i egenskap av löntagare, konsumenter och skattebetalare kunde säkra att det främst blev deras behov och krav som präglade datateknikens utveckling. Att nå fram till en

avvägning så att negativa verkningar för individen minimerades samtidigt som konkurrensförmågan bevarades i de utlandsberoende näringsgrenarna var en av 1980-talets stora utmaningar. Utskottet ansåg att vägledande för arbetet på nordiskt plan rörande konsekvenserna av användningen av ny teknologi på sysselsättning, arbetsmiljö och näringsliv borde vara att nära samverkan skedde med arbetsmarknadens parter, att samarbetet avsåg såväl forskning som informations- och erfarenhetsutbyte, att på området tillsätta kommittéer i de nordiska länderna snarast borde hålla gemensamt möte, att de organisatoriska formerna för ett kontinuerligt nordiskt samarbete på dataområdet närmare utreddes och att samarbetet borde vara öppet gentemot omvärlden och avse samverkan mellan de nordiska länderna i internationella fora.

På utskottets förslag antog rådet två rekommendationer (nr 15 och 16). I den ena rekommenderades Nordiska ministerrådet att i nära samverkan med arbetsmarknadens parter skyndsamt inleda ett forsknings- och utredningssamarbete i fråga om datateknikens effekter på sysselsättning, arbetsmiljö och näringsliv. I den andra rekommenderas de nordiska ländernas regeringar att på internationellt plan samfällt verka för att datateknikens effekter på sysselsättning, arbetsmiljö och näringsliv blir föremål för utrednings- och forskningsinsatser. Rekommendationerna antogs med 62 röster.

Dåvarande radsmedlemmarna Johannes Antonsson och Jan-Ivan Nilsson hade tillsammans med ett antal övriga radsmedlemmar hemställt, att rådet skulle rekommendera ministerrådet att vidtaga åtgärder för att åstadkomma en övergripande konvention, som tillförsäkrar medborgare i de nordiska länderna *rätt att tillgodogöra sig tjänstgöring i annat nordiskt land* vid fastställandet av dem tillkommande löne- och andra med tjänsten förenade förmåner.

Utskottet konstaterade att det var ett grundläggande mål för det nordiska samarbetet att underlätta rörligheten mellan länderna, men att detta borde ske på så sätt att de som flyttade gjorde detta på – jämfört med inflyttningslandet – likartade villkor. För vissa yrkeskategorier på hälso- och sjukvårdsområdet samt för de anställda vid nordiska institutioner, sekreteriat och motsvarande hade ett regelverk av den karaktär som åsyftades i medlemsförslaget redan trätt i kraft. Detta föreslogs bli gällande för samtliga anställda, dvs på den statliga, kommunala och privata sektorn. Utskottet ansåg att huvudregeln borde vara att intjänade löne-, pensions- och semesterförmåner fick tillgodoräknas såväl vid ut- som återflyttning under förutsättning att i annat nordiskt land utförd praktik eller tjänstgöring kunde anses vara av samma innehåll som om den utförts i hemlandet eller vara av relevans för den nytillträdde tjänsten. Utskottet underströk särskilt att jämförbar anställning i annat nordiskt land inte skulle medföra att vederbörande kom i ett förmänligare läge än om tjänstgöringen utförts i hemlandet. På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 17) till ministerrådet att i samråd med parterna på arbetsmarknaden utreda

förutsättningarna för ingåendet av en övergripande nordisk konvention, som tillförsäkrar flyttande nordiska medborgare rätt att tillgodoräkna sig tjänstgöring som utförts i annat nordiskt land vid fastställandet av löne- och andra anställningsförmåner. Rekommendationen antogs med 56 röster.

I ett annat medlemsförslag som även det berörde anställning utanför hemlandet hade dåvarande rådsmedlemmen Håkan Winberg m. fl. hemställt om en rekommendation till ministerrådet att verkställa en utredning rörande *projektanställdas juridiska, sociala och ekonomiska ställning utanför Norden* samt vidtaga nödiga åtgärder för att förbättra de projektanställdas ställning i utlandet.

Utskottet konstaterade, att de nordiska länderna strävade efter att tillämpa den egna lagstiftningen även vid anställning utanför Norden. Oklarheter rådde ofta om vilken lagstiftning som skulle gälla, hemlandets eller stationeringslandets, t. ex. beträffande folk-, invalid- och änkepension, sjukförsäkring och barnbidrag, beträffande anställningstrygghet och rörande beskattning av inkomst och förmögenhet. Utskottet hade noterat att antalet berörda arbetstagare var avsevärt och frågan om anställningsvillkor och trygghet i anställningen med tiden kommit att tillägnas allt större vikt i de nordiska länderna. Det kunde vara rekryteringsfrämjande om de projektanställda utanför Norden fick bibehålla de sociala förmåner som gavs i hemlandet. Om syftet var att utjämna konkurrensförhållandena mellan de nordiska länderna skulle ett regelsystem innebärande ett genomsnitt av gällande nordiska regler kunna vara en lösning. Om däremot stationeringslandets regler skulle komma att gälla för samtliga arbetstagare inom ett nordiskt projekt, torde det inte bli ovanligt att de sociala trygghetsfrågorna löstes på ett sätt som var mindre förmånligt än om de ovan nämnda huvudprinciperna följdes.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 19) till de nordiska ländernas regeringar att låta utreda de projektanställdas juridiska, sociala och ekonomiska förhållanden vid stationering utanför Norden. Rekommendationen antogs med 56 röster.

Fråga ställdes till ministerrådet i anslutning till rekommendation nr 6/1977 om en utredning av de samhällsekonomiska och sociala konsekvenserna vid en väsentlig *förkortning av arbetstiden*.

Av meddelandet om rekommendation nr 29/1969 angående samarbete rörande *yrkesvägledarutbildning* framgick att en utredning publicerats med konkreta förslag till samsarbetsåtgärder på det aktuella området samt att 1980 års nordiska ämnesseminarium ägnades åt vägledningsmetodiken. Utskottet fann att rekommendationens syfte, i varje fall delvis, uppnåtts och rådet beslöt på utskottets förslag för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

2.4.3 Social- och hälsovårdsfrågor

I sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* noterade utskottet beträffande det socialpolitiska samarbetet att den nordiska trygghetskonventionen varit föremål för en allmän revision. Det var naturligt att rådets synpunkter på denna inhämtades och att detta skedde genom att ett ministerrådsförslag förelades rådet. Utskottet ansåg att inte på något samarbetsområde var nordisk samverkan så angelägen som på rusmedelsområdet. Det nordiska samarbetet borde sålunda utvidgas och fördjupas bl. a. genom förstärkta resurser till Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning.

De praktiska problem som sammanhänger med *rättsskyddet vid sjukdom och andra vårdssituationer* hade tagits upp i ett medlemsförslag av bl. a. dåvarande rådsmedlemmarna Eric Carlsson och Per Olof Sundman som hemställt om en rekommendation till ministerrådet att snarast utreda denna fråga.

Utskottet konstaterade att patienter intagna för vård på medicinsk och psykiatrisk vårdinrättning eller på social institution ofta behövde hjälp av utomstående för att ta tillvara sina juridiska och materiella rättigheter. Enskilda kunde lida allvarliga rättsförluster genom att sådan behövlig hjälp inte stod till buds inom långtidsvården. Visserligen kunde hjälp ges i de flesta situationer genom kuratorer eller motsvarande, via banker eller advokater, men denna var ofta otillräcklig och inte alltid samordnad. En samlad kartläggning borde därför företas på nordiskt plan av befintligt hjälp- och stödbehov. Undersökningen borde också omfatta de praktiska problem som mötte t. ex. personer i hög ålder, som inte befann sig i en vårdssituation. Den nordiska trygghetskonventionen motiverade att utredningen utfördes på nordiskt plan.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 20) till ministerrådet att låta utreda frågan om rättsskydd av icke-medicinsk natur vid sjukdom och andra vårdssituationer. Rekommendationen antogs med 57 röster.

I ett medlemsförslag hade hemställts om en rekommendation till ministerrådet att låta verkställa en samnordisk utredning av de medicinska behandlingsmöjligheter som *akupunkturmetoden* erbjuder och av möjligheterna att förenhetliga bestämmelserna i de nordiska länderna rörande akupunkturbehandling.

Utskottet ansåg att det allmänt utbredda bruket av akupunkturmetoden utgjorde ett viktigt skäl att förorda en nordisk utredning. Härför talade också att nordiska överenskommelser om gemensam arbetsmarknad för läkare, tandläkare och sjuksköterskor ingåtts. Likartade regler borde gälla i de nordiska länderna. Genom en gemensam undersökning kunde de nordiska länderna på ett mera effektivt sätt nå fram till en samlad bedömning av akupunkturens effekter än om varje land utredde frågan för sig. Utskottet underströk att man genom att förorda tillsättande av en samnordisk utredning om akupunktur inte tagit ställning i sak till metoden.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 22) till ministerrådet att tillsätta en utredning i syfte att kartlagga de hittillsvarande erfarenheterna av akupunkturbehandling. Rekommendationen antogs med 51 röster mot 1.

Sture Palm, Ingrid Sundberg och dåvarande rådsmedlemmarna Anna-Greta Skantz och Per Olof Sundman m. fl. hade i ett medlemsförslag hemställt om en rekommendation till ministerrådet att undersöka möjligheterna till en *gemensam nordisk registrering* av läkemedel.

Utskottet erinrade om det långtgående samarbete som redan fanns i Norden och att en gemensam registrering skulle kräva likartad lagstiftning i de nordiska länderna. Vidare hänvisades till att Nordiska läkemedelsnämnden låtit sammankalla ett symposium för att belysa de i medlemsförslaget aktualiserade registreringsfrågorna. Utskottet fann därför att huvudsyftet med medlemsförslaget i betydande utsträckning torde vara tillgodosett och på utskottets förslag beslöt rådet att inte företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

I ett medlemsförslag hade hemställts om en rekommendation till ministerrådet att besluta upprätta ett *nordiskt idrottsmedicinskt forskningsinstitut*.

Utskottet konstaterade att den idrottsmedicinska forskningen hade små resurser till sitt förfogande i samtliga nordiska länder. Genom att etablera ett samnordiskt idrottsmedicinskt forskningsinstitut kunde resurserna samlas med ökad effektivitet som följd. Häremot kunde anföras att det i ett över hela Norden kärtv statsfinansiellt läge var svårt att få tillgång till resurser för att bygga upp en fristående nordisk forskningsinstitution från grunden. Utskottet ville därför förorda en ingående kartläggning av förutsättningarna för ett brett upplagt idrottsmedicinskt samarbete i Norden, lämpligen inledd av ett nordiskt symposium i regi av Nordiska ministerrådet. För sin del ansåg utskottet att inrättandet av ett nordiskt idrottsmedicinskt forskningsråd kunde vara en realistisk möjlighet. Via de medel som ett dylikt nordiskt forskningsråd skulle disponera över, kunde forskning på området främjas dels genom att stöd ges till samnordiska projekt, dels genom utdelning av stipendier till enskilda forskare för studier i ett nordiskt grannland.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 21) till ministerrådet att förutsättningslöst låta utreda formerna för ett utbyggt nordiskt tvärvetenskapligt samarbete på idrottsmedicinens område med beaktande av såväl elit- som motionsidrottens behov. Rekommendationen antogs med 56 röster.

Av meddelandet om rekommendation nr 1/1970 angående *vidareutbildning av socialpersonal* framgick att Nordiska ministerrådet via den allmänna budgeten beviljat medel för att bedriva vidareutbildning i social administration och planering vid Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN) i Stockholm under en försöksperiod. Utskottet fann att

syftet med rekommendationen uppnåtts och på utskottets förslag beslöt rådet att för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

I meddelandet om rekommendation nr 32/1973 angående *vård av narkotikamissbrukare* redogjordes för det arbete som bedrivits bl. a. inom Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD). Mot bakgrund bl. a. av att utskottet hållit ett seminarium i Kolding på temat "Alkohol- och narkotikaproblem i Norden – orsaker och behandlingsmetoder" och att ett nytt medlemsförslag om intensifierat nordiskt samarbete beträffande rusmedelsproblem väckts, fann utskottet det ej motiverat att fortsättningsvis följa denne rekommendation. På utskottets förslag beslöt rådet att för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

Av meddelandet om rekommendation nr 11/1978 angående *samverkan om tobaksupplysning* framgick att berörda departement/ministerier i enlighet med rekommendationen medverkat i den fjärde världskonferensen om rökning och hälsa år 1979, att beslut fattats om att tobaksupplysningen skulle integreras i det löpande samarbetet mellan länderna samt att skärpta bestämmelser om tobaksreklam införts. På utskottets förslag beslöt rådet att för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

Frågor ställdes vid sessionen till ministerrådet om nordiskt samarbetsorgan för livsmedelsforskning (rek. nr 10/1975), om åtgärder mot uppkomsten av handikapp (rek. nr 13/1978), om missbruk av bl. a. anabola steroider inom elitidrotten (rek. nr 4/1979), om åtgärder för att trygga verksamheten för den nordiska expertkommittén för transplantationsfrågor, om förbättrandet av det egentliga vårdarbetets och vårdpersonalens ställning inom sjukvården samt om vård i hemmet av sjuka äldre (rek. nr 1/1973).

2.4.4 Arbetsmiljöfrågor

I sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* uttalade utskottet tillfredsställelse över att en jämförande översikt över likheter och skillnader i befintlig och kommande arbetsmiljölagstiftning i de nordiska länderna tillställts Nordiska rådet. Utskottet fann, att förutsättningarna för den av Nordiska rådet eftersträfvade harmoniseringen av lagstiftningen på arbetsmiljöområdet förbättrats i och med att man i Danmark, Norge och Sverige alltmera kommit att prioritera generella föreskrifter.

Ulla Ekelund hade tillsammans med ett antal rådsmedlemmar i ett medlemsförslag hemställt om en rekommendation till ministerrådet att i syfte att få fram enhetliga nordiska riktlinjer vid bedömningen av *arbetsmiljön förekommande risker i samband med graviditet* 1) få till stånd en samlad redovisning av existerande information på området samt 2) inleda ett nordiskt forskningssamarbete för att nå fram till nya kunskaper.

Utskottet konstaterade att genom att företags- och arbetshälsovården förstärkts och arbetarskyddet hade byggts ut hade många av de tidigare vanligen förekommande yrkessjukdomarna minskat i omfattning. Emeller-

tid hade nya problem uppkommit – särskilt i samband med graviditeter – i takt med att ett ökat antal kemiska ämnen och produkter tagits i bruk i arbetslivet. Utskottet pekade på att arbetsmiljörisker i samband med graviditet förekom bl. a. inom målar- och tapetseraryrket, inom plast-, olje- och raffinaderiindustrin och i samband med röntgen. För att inte nya hinder av diskriminatorisk natur skulle drabba kvinnorna i arbetslivet, borde eftersträvas att arbetsmiljöerna utformades så att såväl män som kvinnor i fertil ålder kunde arbeta utan risk för kemiska och fysiska skador. Mot bakgrund av att ett visst nordiskt samarbete inletts inom områdena medicin, genetik och arbetshygien ville utskottet ej förorda inrättande av ett nytt samarbetsorgan utan snarare en förstärkning av Nordiska hälsovårdshögskolans resurser för att utföra en undersökning om arbetsmiljöriskerna i samband med graviditet.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 18) till ministerrådet att i syfte att nå fram till enhetliga nordiska normer för i arbetslivet förekommande risker för kvinnor och män i fertil ålder och härvid särskilt i samband med graviditet skyndsamt få till stånd en samlad kartläggning av existerande information på området samt inleda ett forskningssamarbete för att nå fram till nya kunskaper. Rekommendationen antogs med 58 röster.

En fråga ställdes till ministerrådet om *införande av en socialklausul i internationella handelsavtal*.

2.4.5 Miljövårdsfrågor

I sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* påpekade utskottet bl. a. att behovet av miljöskydd ökat i takt med den tilltagande vikt som numera lades vid lösningen av energiförsörjningen i de nordiska länderna. I valet mellan olika energiformer borde eventuella miljömässiga konsekvenser för annat nordiskt land utgöra ett viktigt inslag i den nationella bedömningen i överensstämmelse med intentionerna i den nordiska miljöskyddskonventionen. Särskild aktualitet hade den osäkerhet som människorna upplevde inför kärnkraften.

Mot bakgrund av meddelandet om rekommendation nr 30/1970 angående *åtgärder mot Östersjöns förorening* ställde Svante Lundkvist en fråga till Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar huruvida regeringarna var beredda att lämna en redogörelse för sin syn på utvecklingen när det gällde skyddet av Östersjöns marina miljö med avseende på vad som hänt sedan Östersjökonventionen undertecknades i Helsingfors 1974. Av svaret framgick bl. a. att alla fördragsslutande stater ratificerat konventionen och att den permanenta kommission som skulle upprättas för dess syften skulle sammanträda i maj 1980.

2.4.6 Jämställdhetsfrågor

I sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* konstaterade utskottet att den s. k. kontaktgruppen för jämställdhetsfrågor omvandlats till ett permanent utskott. Ökade, om än enligt utskottets mening ej tillräckliga, ekonomiska resurser hade ställts till förfogande för projektverksamhet. Trots detta framstod samarbetet mellan de nordiska länderna på jämställdhetsområdet som mindre tillfredsställande.

Mot bakgrund av meddelandena om rekommendation nr 5/1978 angående *handlingsprogram för nordiskt samarbete i jämställdhetsfrågor* ställde Grethe Lundblad en fråga till ministerrådet angående vilka organisatoriska förändringar ministerrådet avsåg att vidtaga för att ge det nordiska jämställdhetssamarbetet genomslagskraft. Av svaret framgick att ministerrådet på grund av organisatoriska förhållanden i de nordiska länderna ansåg det mindre lämpligt att inrätta en reguljär ämbetsmannakommitté för jämställdhetsfrågor. Däremot skulle ministerrådet i sammansättningen jämställdhetsministrarna möta social- i och miljöutskottet på hösten 1980.

2.5 Saker förberedda av trafikutskottet

2.5.1 Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till trafikutskottet hade hänvisats de delar av *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1), som behandlar ministerrådets verksamhet, transport, kommunikation och trafiksäkerhet, turism, ministerrådets allmänna budget samt berättelse från nordiska trafiksäkerhetsrådet.

En redovisning av utskottets synpunkter på vissa huvudavsnitt lämnas nedan under respektive rubrik.

Utskottets förslag till rådets yttrande innehöll inledningsvis vad gällde trafiksäkerhetsområdet hemställa till ministerrådet att verka för att trafiklagstiftningen i samtliga nordiska länder harmoniseras i överensstämmelse med Nordiska kommitténs för vägtrafiklagstiftning förslag, att arbeta för åtgärder i syfte att eliminera undermålig säkerhetsutrustning för barn i bil och låta utvärdera genomförda nordiska projekt på vägforskningsområdet samt att även fortsättningsvis arbeta för så likartad vägstandard som möjligt i Norden. Vad beträffar mellanriksförbindelserna föreslog utskottet ministerrådet att verka för att arbetet med Kiruna-Narvik-vägen genomfördes i sådan takt att en väg med fullgod standard kunde färdigställas snarast möjligt samt att sörja för att flygförbindelsen mellan Tromsö, Kiruna, Uleåborg och Luleå marknadsfördes grundligt. Vidare borde ministerrådet uppmärksamhet följa utvecklingen av arbetet med flygförbindelse mellan Vasa, Umeå, Östersund och Trondheim, och arbeta för att rabattordningarna i den internordiska flygtrafiken förenklades och förenhetligades och för att förberedelser för upprättandet av färjeförbindelse mellan

Island, Färöarna och övriga Norden upptogs så snart som möjligt. Slutligen berördes turistområdet i en hemställan till ministerrådet att mot bakgrund av en rapport, Kapacitetsutnyttjande vid turistanläggningar i Norden (NU A 1979: 13), ta initiativ till konkreta åtgärder för ökad semester-spridning i Norden. Rådet antog utskottets förslag till yttrande med 65 röster (nr 2).

2.5.2 Flygtrafik

I ett medlemsförslag, väckt 1977 av bl. a. tidigare rådsmedlemmen Eric Carlsson och Rolf Sellgren, hade hemställts att rådet måtte rekommendera regeringarna att företa en *liberalisering av reglerna för fraktcharter* innebärande tillåtelse för s. k. split charter. Förslaget behandlades under flera utskottsmöten bl. a. med hörande av sakkunniga och först till årets session ansåg sig utskottet böra framlägga förslaget till rådets beslut i saken.

I sitt betänkande återopade utskottet förslagsställarnas uppfattning, att speditörer och branschföreningar borde få rätt att chartra flygplan och därvid motta gods från olika avsändare samt att flera befraktare borde få möjlighet att utnyttja ett flygplans kapacitet, s. k. split charter. Trafikutskottet framhöll, att frågan om liberalisering av reglerna på fraktcharterområdet alltid kom att medföra en avvägning mellan olika intressen, där dels linjeflygbolagens intressen skulle vägas mot charterflygbolagens och dels konsumenternas behov av linjeflygets regularitet vägdes mot deras behov av billiga fraktmöjligheter. Den senaste tidens stigande oljepriser gjorde det angeläget att linjeflygets kapacitet i möjligaste mån utnyttjades fullt ut bl. a. för flygfraktsändningar. Näringslivets behov av tillgång till alternativa transporttjänster fick dock inte förbises.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 6) till ministerrådet att följa utvecklingen på fraktcharterområdet i och utanför Norden och då anledning uppstår företa nödvändiga liberaliseringar på fraktcharterområdet. Rekommendationen antogs med 67 röster. En rådsmedlem avstod från att rösta.

Tre finländska rådsmedlemmar hade hemställt om en rekommendation till ministerrådet att 1) sammankalla en allmän nordisk flygtariffkonferens i syfte att etablera ett samarbete mellan de nordiska flygbolagen för att mota den ökade internationella konkurrensen på flygtrafikens område samt 2) utarbeta riktlinjer för en betydande generell *sänkning av biljettpriserna på inomnordiska flygrutter*.

Trafikutskottet noterade med tillfredsställelse SAS' och Finnairs påbörjade samarbete som medfört starkt rabatterade priser på linjer mellan Sverige och Finland. Utskottet förutsatte att samarbetet skulle vidareutvecklas i syfte att etablera en gemensam lågprispolitik. Mot bakgrund bl. a. härav ansågs det inte påkallat att sammankalla den föreslagna flygtariffkonferensen. Ej heller ville utskottet förorda någon rekommendation om sänkta priser inom nordisk flygtrafik motiverad med hänsyn till rekom-

mentation nr 2/1976 angående utvidgade resealternativ i internordisk flygtrafik, vilken bl. a. avsåg sänkta priser på inomnordiska flygresor.

På utskottets förslag beslöt rådet att inte företa sig något med anledning av medlemsförslaget.

Essen Lindahl ställde en fråga till ministerrådet i anslutning till meddelandet om rekommendation nr 28/1973 om *flygtrafiken mellan de nordliga delarna av Finland, Norge och Sverige*. Frågan avsåg hur ministerrådet såg på möjligheterna att trafikera hela flyglinjen Tromsö-Kiruna-Luleå-Uleåborg med större flygplan och även under veckosluten samt att sänka flygpriserna så att beläggningen ökade. Statsrådet Adelson gav i sitt svar redogörelse för den treåriga försöksverksamhet som inletts. Han ansåg att de flygplan som användes väl räckte till för normal efterfrågan och att möjlighet enligt avtal med SAS fanns att sätta in reservkapacitet vid plötsliga trafiktoppar. Från 1 april 1980 skulle ges möjlighet att resa med 50 % rabatt och med specialpris för ungdomar och pensionärer. Essen Lindahl påpekade bl. a. behovet för ungdomen på Nordkalotten att ägna sig åt idrottsutbyte under veckosluten.

Ingrid Sundberg ställde en fråga till ministerrådet huruvida *charterskatten* på resor mellan de nordiska länderna skulle vara kvar eller om förhandlingar upptagits i syfte att befria sådana resor från charterskatt. I svaret, som gavs av statsrådet Mundebo, hänvisades bl. a. till att ett undantag från skatt för internordiska resor kunde innebära svårigheter i förhållande till internationella överenskommelser, men att saken diskuterades på tjänstemannaplanet.

Dessutom ställdes frågor till ministerrådet angående *turism och chartertrafik*.

2.5.3 Mellanriksförbindelser

I sitt betänkande över *Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* noterade utskottet beträffande mellanriksvägarna att den varierande vägstandarden i Norden utgjorde ett hinder för harmonisering av axeltrycksbestämmelserna. Ministerrådet borde därför fortsatt arbeta för att likartad vägstandard uppnåddes inom Norden.

Utskottet erinrade också i detta betänkande om tidigare framförda synpunkter på behovet av en färjeförbindelse mellan Island, Färöarna och övriga Norden och framhöll att upprättande av denna färjeförbindelse på årsbasis var av stor kulturell betydelse inte bara för Island och Färöarna utan också för det övriga Norden. Förberedelser för upprättande av dessa färjeförbindelser borde upptas så snart som möjligt. Sistnämnda förbindelse togs även upp av en isländsk rådsmedlem i en fråga till ministerrådet i anslutning till rekommendation nr 4/1975 som uppmanade ministerrådet att driva på saken.

Beträffande förbindelserna Finland-Sverige hade bl. a. dåvarande rådsmedlemmen Sven Mellqvist och Rolf Sellgren i ett medlemsförslag hem-

ställt om en brådsakande utvärdering av erfarenheterna av *färjtrafiken i Norden* vintersäsongen 1979 med särskild vikt vid upprätthållandet av oavbrutna förbindelser, vid behov med effektiv isbrytarassistans.

Utskottet noterade, att erfarenheter från vintern 1978–79 visade att dittills vidtagna åtgärder var otillräckliga. Färjtrafiken hade haft ishinder inte bara i Kvarken-området utan också periodvis i Öresund, Bottenhavet och Finska viken. En undersökning borde företagas om det fanns möjligheter för förbättrad samordning av de nordiska ländernas isbrytarresurser, i vilken mån färjtrafikens villkor kunde förbättras genom ytterligare nytt isbrytartonnage, om det nationalekonomiskt sett vore förmånligare att subventionera anskaffningen av isförstärkt tonnage än att öka isbrytarresurserna samt om möjligheterna till ett effektivare samarbete mellan färjbolagen och isbrytarledningarna för att säkerställa färjtrafiken. Trafikutskottet betonade, att förbättrade villkor för den nordiska färjtrafiken inte fick medföra sämre villkor för den övriga sjöfarten i Norden.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 7) till ministerrådet att utvärdera erfarenhet av färjtrafiken i Norden i syfte att förbättra dess villkor vintertid. Rekommendationen antogs med 61 röster mot 1.

Med hänvisning till sitt förslag till denna rekommendation föreslog utskottet även att rådet skulle anse rekommendation nr 1/1975 angående *färjförbindelse mellan Vasa och Umeå* för rådets del slutbehandlad. Rådet biföll utskottets förslag.

Av meddelandet om rekommendation nr 10/1974 angående *bro över Tana älv vid Utsjoki* framgick att en sådan broförbindelse ej kunde anses ekonomiskt försvarlig. På utskottets förslag beslöt rådet anse också denna rekommendation för rådets del slutbehandlad.

2.5.4 Trafiksäkerhet

I sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* uttalade utskottet tillfredsställelse över det omfattande nordiska samarbete som bedrevs för förbättrad sjösäkerhet. Vidare underströks betydelsen av rådets rekommendation nr 10/1977 om genomförande av ett samnordiskt program för att motverka alkoholbruk i trafiken inklusive rutinkontroller i samtliga nordiska länder och ökad information om alkoholens inverkan på körförmågan. Utskottet fann det oroväckande att det på marknaden i Norden fanns undermålig säkerhetsutrustning för barn i bil och förutsatte att Nordiska trafiksäkerhetsrådet skulle framlägga konkreta åtgärdsförslag för att etablera en betryggande ordning för godkännande av säkerhetsutrustning för barn i bil. Dessa förslag borde framläggas snarast.

I ett medlemsförslag hade bl. a. dåvarande rådsmedlemmen Eric Carlsson, Essen Lindahl och Rolf Sellgren hemställt att rådet måtte rekommendera ministerrådet att vidta nödvändiga förberedelser för att 1981 kunde bli ett *nordiskt trafiksäkerhetsår*.

Utskottet noterade att antalet dödade i vägtrafiken i Norden under åren

1972–1978 sjunkit med nära 26 % och antalet skadade med 14 %. Dock hade denna utvecklingstrend blivit långsammare mot slutet av 70-talet. Utskottet ansåg att denna negativa trend borde brytas och att intensifierade samnordiska insatser därför var nödvändiga. Förberedelserna för ett nordiskt trafiksäkerhetsår var emellertid av den omfattningen att ett sådant år inte kunde genomföras förrän 1982. Förberedelserna borde igångsättas snarast möjligt. Informationskampanjerna borde genomföras nationellt medan ledningen för trafiksäkerhetsåret skulle vara nordisk. I programmet för trafiksäkerhetsåret ingick också att främja en allmän debatt om säkerhetsproblematiken bl. a. genom att myndigheter och organisationer framlade förslag till konkreta reformer och förbättringar till debatt. Nordiska trafiksäkerhetsrådet borde få en central ställning vid planerandet av trafiksäkerhetsåret. Utskottet underströk att anslag till trafiksäkerhetsåret inte fick medföra att annan trafiksäkerhetsverksamhet, nordisk eller nationell, blev lidande på grund av reducerade resurser. Arbetet med trafiksäkerhetsåret borde slutligen bedrivas i nära samarbete med Nordiska rådets organ, såsom trafikutskottet och informationskommittén.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 10) till ministerrådet att utlysa 1982 som ett nordiskt trafiksäkerhetsår och sörja för att nödvändiga förberedelser i nära samarbete med berörda organ inom Nordiska rådet härför snarast igångsätts på nordiskt och nationellt plan. Rekommendationen antogs med 59 röster mot 1.

Mot bakgrund av i synnerhet de norska avgiftsbestämmelserna för säkerhetsutrustning m. m. hade bl. a. dåvarande rådsmedlemmen Eric Carlsson väckt ett medlemsförslag om *samarbete angående ett bilavgiftssystem som stimulerar trafiksäkerhet m. m.* I förslaget hemställdes om en utredning och samordning av systemet för bilavgifter i de nordiska länderna i syfte att stimulera produktion och användning av trafiksäkert, miljövänligt och resurssparande bilmaterial.

Utskottet anförde i sitt betänkande att den under senare år tilltagande miljöföroreningen, som delvis orsakats av bilismens utveckling, gjorde det alltmer angeläget att sträva efter produktion och bruk av miljövänliga motorfordon samt att söka begränsa utsläpp av giftiga gaser och metaller. Energibristen och de höga bränslekostnaderna gjorde det också allt viktigare att främja bruk och produktion av bränslesnåla motorfordon samt av alternativa drivmedel. Ur trafiksäkerhetssynpunkt var motorfordonens konstruktion och säkerhetsutrustning av stor betydelse. Det naturliga vore att de nordiska länderna använde sina resurser gemensamt för att söka minska dessa problem samtidigt som de tillsammans arbetade för att vinna gehör för de idéer och förslag som de kom fram till i internationellt samarbete. Bland de metoder som borde utredas hade nämnts ett differentierat avgiftssystem. Utskottet var väl medvetet om att bilindustrin i hög grad var beroende av internationell samordning av de normer och krav som ställdes på fordonets utrustning och struktur samt av de gränsvärden

som fastställdes för giftutslapp. Utskottet hade noterat de svårigheter som anförts i remissvaren att förena de delvis motstridiga syftena att göra bilarna bränslesnåla, miljövänliga och trafiksäkra.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 9) till ministerrådet att låta utreda möjligheterna att stimulera produktion och bruk av bränslesnåla, miljövänliga och trafiksäkra motorfordon och bilmaterial, däribland ett avgiftssystem som är anpassat till detta önskemål. Rekommendationen antogs med 62 röster. En medlem avstod från att rösta.

Fråga ställdes till ministerrådet i anslutning till rekommendation nr 3/1976 om *internordisk giltighet för körkort*.

Då av meddelandet om rekommendation nr 25/1973 angående *trafikregler för handikappfordon* framgick att enhetliga regler härom i enlighet med förslag från Nordisk Kommitté för Vägtrafiklagstiftning införts i Danmark, Finland, Norge och Sverige ansåg utskottet att rekommendationens syfte uppnåtts och rådet beslöt på utskottets förslag att för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

2.5.5 Turism

I sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* konstaterade utskottet av en rapport angående kapacitetsutnyttjande vid turistanläggningar i Norden (NU A 1979: 13) att kapacitetsutnyttjandet i hotellnäringsen var mycket dåligt. Över 40 miljoner hotellnätter var sålunda outnyttjade varje år i Norden. Trafikutskottet ansåg att ministerrådet mot bakgrund av denna rapport borde ta initiativ till konkreta åtgärder för ökad semesterspridning i Norden.

Tidigare rådsmedlemmarna Eric Carlsson, Jan-Ivan Nilsson och Per Olof Sundman hade tillsammans med andra rådsmedlemmar väckt ett medlemsförslag med hemställan om en rekommendation till ministerrådet att vidta lämpliga åtgärder för att öka pensionärernas resande inom och mellan de nordiska länderna samt att verka för att de i respektive land införda systemen med särskilda pensionärsrabatter utvidgades till att gälla för resor i samtliga de nordiska länderna.

Utskottet noterade, att betydande rabatter för pensionärer beviljades vid resor med de flesta nordiska kollektivmedel. Aldergränser, spärddagar samt procentsatser varierade däremot starkt. Trafikutskottet ansåg därför att en harmonisering av rabattsystemen borde företas för att ytterligare förbättra pensionärernas rese-möjligheter. Utskottet ansåg också att det fanns behov av att arrangera prisvärda resepaket för pensionärer. Nordisk Turisttrafikkommitté samt turistråden i Danmark och Sverige hade med hänvisning till ovannämnda utredning om kapacitetsutnyttjande vid turistanläggningar i Norden rekommenderat att de nordiska turistorganisationerna skulle ges uppdraget och resurserna för att utveckla resepaket anpassade till pensionärer. Trafikutskottet ställde sig bakom denna idé.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 8) till minis-

terrådet att i syfte att erbjuda pensionärerna i Norden bättre rese-möjlig-heter 1) verka för en harmonisering av de i de enskilda länderna existeran-de reserabattsystemen för pensionärer, och 2) bidra till utarbetandet av system med paketresor för pensionärer baserat på lågpriser. Rekomen-dationen antogs med 62 röster mot 1.

I ett medlemsförslag hade en finländsk rådsmedlem hemställt att rådet skulle rekommendera ministerrådet att ge sitt stöd till utbyggnad och utveckling av det i Lappland projekterade s. k. *jullandet som ett samnor-diskt projekt*. Trafikutskottet fann projektet mindre lämpat för officiella organ än för ideella organisationer respektive näringslivet. På utskottets förslag beslöt rådet att ej företa sig något i anledning av medlemsförslaget.

Av meddelande om rekommendation nr 35/1968 angående *gemensam resebyrålagstiftning* framgick att resebyråverksamheten i samtliga nordis-ka länder numera var reglerad genom lagstiftning, varigenom krävdes att den som drev resebyråverksamhet ställde viss resegaranti hos bank eller försäkringsbolag. Utskottet fann detta innebära en avgörande förbättring i resenärernas säkerhet och på förslag av utskottet beslöt rådet att för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

Mot bakgrund av att ministerrådet (turistministrarna) 1978 antagit ett program för *nordiskt samarbete på turistområdet* i överensstämmelse med rekommendation nr 1/1978 fann utskottet det inte påkallat att fortsättnings-vis följa arbetet genom årliga meddelanden men hemställde att ministerrå-det även fortsättningsvis skulle redogöra för samarbetet på turistområdet i ministerrädsberättelsen. På utskottets förslag beslöt rådet att för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

2.5.6 Övrigt

Rolf Sellgren hade i ett medlemsförslag hemställt att rådet måtte rekom-mendera ministerrådet att skyndsamt uppfölja det statistiska arbete som utfördes av **NORDTRANS**-utredningen samt åstadkomma en *löpande nor-disk transportstatistik*.

Utskottet noterade, att visst arbete pågick för att uppdatera en del av de statistiska uppgifterna i **NORDTRANS**, en av rådet år 1967 initierad all-män undersökning av Norden som transportpolitisk enhet. Det fanns ett behov att göra transportstatistiken i de nordiska länderna jämförbar och att åstadkomma en löpande nordisk tranportstatistik. Det ansågs ytterst vik-tigt för beslutsfattare, planerare och transportföretag att ha tillgängliga aktuella uppgifter om transportflödet i Norden. Trafikutskottet föreslog att en tvärfacklig arbetsgrupp tillsattes för att värdera vilka statistiska upp-gifter om de nordiska transporterna i **NORDTRANS**-utredningen som i första hand skulle uppdateras. Av remissvaren framgick att ett klart behov förelåg att få producerad och publicerad löpande nordisk transportstati-stik. Första målet borde vara att få till stånd enhetliga statistiska system i varje nordiskt land och för varje trafikgren.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 11) till minister-rådet att 1) låta utvärdera vilka statistiska uppgifter i NORDTRANS-utredningen som i första hand bör uppdateras och 2) möjliggöra produktion av löpande nordisk transportstatistik. Rekommendation antogs med 60 röster mot 1.

Av meddelandet om rekommendationen nr 1/1967 angående *gemensamma riktlinjer för nordisk transportpolitik* framgick att rekommendationens syfte på väsentliga punkter uppnåts medan det på övriga punkter inte kunde uppnås inom överskådlig tid. Sålunda hade en överenskommelse ingåtts mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om person- och godstransporter i landsvägstrafiken och ländernas bestämmelser om brutovikt etc. för motorfordon delvis harmoniserats. Ytterligare harmonisering torde kräva jämnare vägstandard. Mot bakgrund härav beslöt rådet på utskottets förslag att för sin del **anse** rekommendationen slutbehandlad.

2.6 Saker förberedda av ekonomiska utskottet

2.6.1 Nordiska ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till ekonomiska utskottet hade hänvisats de delar av *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* (C 1), som behandlar minister-rådets verksamhet, bistånd till utvecklingsländerna, samarbete inom byggsektorn, finans- och valutapolitik, handelspolitik, industri- och energipolitik, jord- och skogsbruk, konsumentpolitik, multinationella företag samt regionalpolitik.

I utskottets förslag till rådets yttrande anfördes vad gäller handels- samt finans- och valutapolitik att det var värdefullt att ett nordiskt ekonomiskt forskningsråd upprättats. Utskottet utgick från att forskningsrådets verksamhet årligen skulle inrapporteras till rådet. Med hänsyn till de nordiska ländernas internationella beroende och stora gemensamma intresse av en väl fungerande internationell ekonomi förordades ytterligare ansträngningar för att framföra nordiska synpunkter i olika fora för internationellt ekonomiskt samarbete. Speciellt gällde detta i OECD-samarbetet.

Det ansågs nödvändigt att de allmänna villkoren för etablering av gemensamma nordiska industriprojekt förbättrades. Här erinrades om utskottets **betänkande** beträffande medlemsförslaget A 554/e om åtgärder för att främja industriprojekt (se nedan). Utskottet delade de synpunkter som framförts i rapporten "Nordiskt ekonomiskt-politiskt samarbete" att det nordiska samarbetet borde ta hänsyn till de nordiska ekonomiernas stora betydelse för varandra som utvidgade hemmamarknader och lägga stor vikt vid att utvecklingen inom lagstiftning och standardisering gick mot ökad enhetlighet samt att den ekonomiska politiken vad gällde skatt, industripolitik, valutakurser m. m. så långt möjligt siktade till en harmonisering **som** förstärkte karaktären av hemmamarknad. Om problem uppstod av gemensam karaktär inom en bransch borde man efter kartläggning av

problemen se om samordning kunde ske av nationella åtgärder. I detta sammanhang underströk utskottet betydelsen av att nationella strukturåtgärder användes på ett sådant sätt att de inte skadade övriga nordiska länder. Här hänvisades till betänkandet över medlemsförslag A 557/e om den nordiska glasindustrin (se nedan). En kartläggning av där föreslagen art kunde t. ex. utföras inom ramen för det ekonomiska forskningsrådet.

Det lades vikt vid en förstärkning av det nordiska samarbetet inom industrisektorn. Det borde undersökas vilka nordiska samarbetsmöjligheter som stod till buds för statliga industriåtgärder. Vidare borde utredas om särskild industripolitisk sakkunskap kunde tillföras ministerrådssekretariatet i Oslo. För att främja etableringen av nordiska industriföretag borde möjligheten att införa en nordisk bolagsform undersökas. Det kunde vara lämpligt att arbetsmarknadens organisationer medverkade i det utrednings- och projektarbete som igångsattes för att främja nordiskt industripolitiskt samarbete. På energiområdet ansågs det nödvändigt med ökade nordiska forskningsinsatser. Som exempel på intressanta forskningsprojekt nämndes användande av alkohol i energiproduktionen. När det gällde energi- och annan råvaruförsörjning borde ministerrådet intensifiera och konkretisera ansträngningarna att få till stånd ett samarbete som ökade möjligheterna för en god ekonomisk utveckling i de nordiska länderna.

Vad beträffar det valutapolitiska området nämndes i förslaget till yttrande som en realistisk samarbetsform mer ofta förekommande diskussioner mellan de nordiska länderna om valuta- och konjunkturproblem för att trygga en tillfredsställande samordning av de nordiska ländernas valutapolitik.

I anslutning till innehållet i avsnittet om bistånd till utvecklingsländerna framhöll utskottet att ministerrådet borde presentera en handlingsplan för tänkbara konkreta områden där en harmonisering och koordinering av nuvarande och planerade nationella biståndsinsatser kunde göras till nytta för mottagarländerna, med sikte på en verksamhetsrapport till Nordiska rådets 29:e session 1981. Det förklarades nödvändigt med en kartläggning över möjligheterna för ett nordiskt samarbete inom områden som gränsade till biståndspolitiken, t. ex. lån för företagsetableringar, stöd till investeringar, krediter etc. I detta sammanhang borde utredas vilken roll Nordiska investeringsbanken kunde spela.

Enligt utskottets förslag fastes slutligen stor vikt vid handlingsprogrammet för regionalpolitik och hemställdes att programmets intentioner följdes upp såvitt gällde konkreta insatser. Det noterades att en nordisk utvärdering av stödåtgärder till glesbygdsområden för att trygga kommersiell service påbörjats. Utskottet fann det av intresse att få dessa åtgärder värderade i förhållande till generella regionalpolitiska åtgärder och utgick från att resultatet av utvärderingen redovisades för rådet. Rådet antog utskottets förslag till yttrande (nr 5) med 65 röster mot 2. En medlem avstod från att rösta.

2.6.2 Industripolitiskt samarbete

I ett medlemsförslag hade bl. a. Allan Hernelius hemställt att rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att företa en översyn av de nordiska ländernas lagstiftning med sikte på att *främja gemensamma projekt på det industriella området*.

Utskottet framhöll att det nordiska industriella och ekonomiska samarbetet borde fördjupas. Den nationella lagstiftningen, speciellt etablerings- och skattelagar, kunde innebära hinder för etablering av gemensamma nordiska projekt och utvidgat samarbete. Utskottet ansåg att gemensamma nordiska projekt kunde förbättra möjligheterna för framgång på internationella marknader, särskilt där den internationella konkurrensen gällde större projekt. Också på den nordiska marknaden borde effektiviteten kunna öka. Utskottet ville också ansluta sig till den uppfattning som vissa remissinstanser framförde, att ett utredningsarbete av ifrågavarande slag huvudsakligen borde baseras på redan utfört arbete i nationell och nordisk regi. Särskilt pekade utskottet på den nordiska projektexportutredningen som utfördes av Nordiska ministerrådet.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation i enlighet med medlemsförslagets yrkande (nr 23). Rekommendationen antogs med 61 röster. En rådsmedlem avstod från att rösta.

Dåvarande rådsmedlemmarna Kjell-Olof Feldt och Knut Johansson hade tillsammans med andra rådsmedlemmar i ett medlemsförslag föreslagit att rådet skulle besluta att hos Nordiska ministerrådet begära en skyndsam prövning av de förslag till *gemensamma nordiska åtgärder inom glasindustrisektorn*, vilka motiverades och förordades i den till medlemsförslaget hörande rapporten från Nordiska fabriksarbetarfederationen, i syfte att avvärja uppkomsten av monopol och att hävda den nordiska glasindustrins ställning.

Utskottet såg förslaget som ett försöka att finna praktiska lösningar på en rad problem inom en bransch där speciellt planglassidan dominerades av multinationella storföretag. Utskottet ställde sig positivt till en undersökning av den nordiska glasindustrin, vilken tog hänsyn till vad som kommit eller kommer fram i nationella utredningar. Produktionen av planglas i Norden skedde i huvudsak i regi av två multinationella företag som utvecklat en god teknologi för glastillverkning. Produktionskapaciteten var emellertid större än vad den nordiska marknaden kunde ta emot, vilket kunde hota existensen för mindre produktionsenheter i Finland och Danmark. Utskottet såg med oro på en sådan utveckling. Enligt utskottets mening borde upprättas nordiska kvalitetskriterier och standarder för isolerglas. Vidare erinrades om att glasforskningsinstitutet i Växjö hade stor betydelse för de små och mellanstora företagen. De stora företagen inom glasindustrin hade egna väl utvecklade forskningsavdelningar. Möjligheterna att använda forskningsinstitutet som centrum för spridande av nya kunskaper och tekniker inom glasområdet borde undersökas.

Beträffande möjligheterna för glasemballageindustrin att utveckla sin produktion genom att fabricera hushållsglas pekade utskottet på den utslagningseffekt sådan produktionsändring kunde få för andra enheter inom den nordiska glasindustrin.

Fyra utskottsmedlemmar, bland dem Allan Hernelius, avgav ett särskilt yttrande. I detta framhölls bl. a. att ett genomförande av medlemsförslagets intentioner kunde skapa prejudikat för kommande förslag i rådet om industripolitiska åtgärder. Eftersom utskottets förslag endast avsåg en undersökning av problemen och möjligheterna att bevara nordisk glasindustri önskade man inte reservera sig. Man anslöt sig dock inte till det ursprungliga förslaget och inte heller till utskottets premisser. Däremot reserverade sig en dansk utskottsmedlem som yrkade avslag.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 24) till ministerrådet att företa en genomgång av problemen för glasindustrin i Norden med sikte på att motverka monopol tendenser och undersöka möjligheterna av att bevara nordisk glasindustri. Rekommendationer antogs med 58 röster mot 2. En rådsmedlem avstod från att rösta.

2.6.3 Konsumentpolitik

Nordiska ministerrådet hade hemställt att rådet skulle yttra sig över ett ministerrådsförslag till *nordiskt samarbetsprogram på konsumentområdet*.

Ekonomiska utskottet noterade att det nordiska samarbetet på konsumentområdet pågått sedan slutet av 1940-talet och konstaterade att inga remissinstanser hade uttalat sig emot det föreslagna samarbetsprogrammet. Några organ ställde sig emellertid kritiska till det sätt på vilket programmet skulle genomföras. Bl. a. anfördes farhågor för att forskare, tjänstemän och konsumentrepresentanter skulle komma att dominera samarbetet. Utskottet ansåg därför att arbetsmarknadens och näringslivets organisationer skulle komma med i samarbetet. Riktlinjerna för en gemensam konsumentpolitik i Norden borde baseras på de nordiska konsumenternas intressen. Eftersom den nordiska marknaden för många företag betraktades som hemmamarknad, var det viktigt att lagstiftningen inom konsumentområdet harmoniserades i mesta möjliga mån för att motverka icke önskade handelshinder. De föreslagna nordiska utredningsuppgifterna borde delas upp mellan länderna. Enligt utskottets uppfattning borde man emellertid vara uppmärksam på att de uppgifter som behandlades skulle vara högt prioriterade och ha klart intresse för de flesta nordiska länderna. Beträffande föreslagna åtgärder ansåg utskottet att en strängare prioritering var nödvändig.

Särskilt yttrande till betänkandet avgavs av bl. a. Paul Jansson och Svante Lundkvist, som uttalade sig mot vissa formuleringar i betänkandet, men ej reserverade sig mot den av utskottet föreslagna rekommendationen.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 25) till ministerrådet att anta ett nordiskt samarbetsprogram på konsumentområdet under iakttagande av utskottets synpunkter och preciseringar till ministerrådsförslaget. Rekommendationen antogs med 60 röster.

I ett medlemsförslag hade Olle Eriksson och Rolf Sellgren m. fl. hemställt, att rådet skulle rekommendera ministerrådet att vidta åtgärder för att införa enhetliga bestämmelser i de nordiska länderna i syfte att *förbättra konsumentskyddet och konsumenternas säkerhet när det gäller lån*.

Utskottet konstaterade att det fanns behov för någon form av kontroll av utövarna inom låssmedsyrket. Det borde emellertid värderas närmare om denna kontroll skulle ha karaktär av auktorisation eller registrering. Man borde på nordisk basis också söka kartlägga möjligheterna att förbättra konsumentskyddet på låsområdet genom olika informationsåtgärder. På utskottets förslag antog rådet en rekommendation i enlighet med medlemsförslagets yrkande (nr 26). Rekommendationen antogs med 49 röster mot 2.

2.6.4 Regionalpolitik

I sitt betänkande över *ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet* noterade utskottet att ministerrådet antagit ett handlingsprogram för regionalpolitiskt samarbete och uttalande bl. a. sin tillfredsställelse över att ministerrådet enats om en procedur enligt vilken grannländernas synpunkter beaktades vid förändringar i ett lands regionalpolitik. Man borde enligt utskottets mening undvika regional- eller strukturpolitiska åtgärder som kunde få olyckliga verkningar för grannländerna.

I ett medlemsförslag hade bl. a. dåvarande rådsmedlemmen Gunnar Richardson hemställt att rådet måtte rekommendera ministerrådet att låta genomföra ett *stadsforskningsprojekt* med uppgift att i ett första skede sammanställa en rapport om stadsutvecklingens nuläge för OECD:s stadsprojekt, och i ett andra skede på basen av utgångslägesrapporten uppgöra ett problem- och programorienterat forskningsprogram beträffande stadsutvecklingen.

Utskottet delade förslagsställarnas synpunkter på behovet av en större forskningsinsats än hittills för att belysa städernas problem. Härigenom kunde man få underlag för utformning av nationella stadsutvecklingspolitiska program. Utskottet ansåg det ändamålsenligt att samordna de nordiska insatserna i förbindelse med det pågående stadsforskningsprojektet inom ramen för OECD och att det var viktigt att de nordiska länderna deltog i detta projekt. Såvitt gällde förslaget om att utforma ett problem- och programorienterat forskningsprogram om stadsutvecklingen ansåg utskottet att man borde utforma ett rent nordiskt stadsforskningsprogram men att hänsyn skulle tas till erfarenheter och resultat inom ramen för OECD och likaså inom FN's ekonomiska kommission för Europa (ECE).

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 27) till minister-

rådet att först sammanställa en rapport om stadsutvecklingens nuvarande situation för OECD:s stadsprojekt och därefter på grundval av denna rapport och de erfarenheter man erhåller från ministerrådets storstadsprojekt överväga behovet av ett problem- och programorienterat forskningsprogram om stadsutvecklingen. Rekommendationen antogs med 57 röster mot 1.

2.6.5 Nordiska investeringsbanken

I sitt betänkande över Nordiska investeringsbankens (NIB) rapport konstaterade utskottet att 36% av bankens samlade utlåning gått till energisektorn, vilket innebar en nedgång jämfört med 1978. Utskottet fäste stor vikt vid energisamarbetet och fann det naturligt att energisektorn mottog en betydande del av den samlade utlåningen, och förutsatte att banken härvid tog hänsyn till behovet av ökad självförsörjningsgrad. Utskottet fann det naturligt att möjligheterna undersöktes till en starkare nordisk insats på dessa områden genom en samordnad insats av Nordiska investeringsbanken och Nordiska industrifonden.

Med hänvisning till det av ministerrådet antagna regionalpolitiska handlingsprogrammet och den nya ordningen med regionallån underströks betydelsen av att banken medverkade aktivt med lån för regional utveckling. Även om de nationella myndigheterna bestämde i hur hög grad sådana regionallån skulle bli ett tillskott till existerande kreditramar, uttalade utskottet som sin uppfattning att regionallånen skulle innebära en reell förstärkning i regionalpolitiken.

Ett mindretal i utskottet, däribland Allan Hernelius, påpekade i ett särskilt yttrande att de planlagda regionallånen skulle ges genom nationella organ för regional utveckling och inte direkt från banken till utvecklingsprojektet.

2.6.6 Övrigt

Sedan utskottet av meddelandet om rekommendation nr 6/1971 angående *förenkling av tullbehandlingen av skogs- och jordbruksmaskiner* funnit att rekommendationens syfte i väsentlig mån uppfyllts, beslöt rådet på utskottets förslag att för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

Av meddelandet om rekommendation nr 22/1974 angående *nordiskt samarbete om ytkemisk forskning* framgick, att ett nära samarbete etablerats mellan institutioner i Norden på detta område. Rådet beslöt därför på utskottets förslag att för sin del anse rekommendation slutbehandlad.

Sedan den i rekommendation nr 12/1976 begärda kartläggningen av bestämmelser och praxis vad gäller *offentliga inköp i Norden* slutförts, ansåg utskottet att syftet med rekommendationen uppfyllts och rådet beslöt att för sin del anse rekommendationen slutbehandlad.

Frågor ställdes vid sessionen om multinationella företags roll i Norden, om åtgärder för övervakning av multinationella företag (tek. 3/1979), om

mildrade tullbestämmelser för flyttgods, om normer avseende tryckkärl (rek. 1/1972), om nordiskt valutasamarbete, om energiproblem och försörjningstrygghet, om forskning och utprovning av alternativa energikällor, om det nordiska biståndssamarbetet samt om sammansättningen av Nordiska investeringsbankens styrelse.

3 Budgetkommittén

Rådets budgetkommitté inrättades 1975 och infördes tillsammans med informationskommittén som en fast kommitté i rådets arbetsordning 1977. Budgetkommittén är rådets organ i budgetöverläggningar med ministerrådet rörande den nordiska budgeten. Budgetkommittén avger årlig rapport till rådets presidium rörande sitt arbete. Rapporten ingår i presidiets rapport om dess verksamhet, vilken tillsammans med ytterligare dokument utgör underlag för generaldebatten vid rådets session.

Delegationen har funnit det angeläget att informera om budgetkommitténs verksamhet och har därför beslutat att lägga rapporten om dess arbete som bilaga till delegationens berättelse (Bilaga 2).

4 Informationskommittén

Nordiska rådets informationskommitté har funnits sedan 1972, då den ersatte den tidigare informations- och redaktionskommittén. Informationskommittén, som är rådgivande organ till presidiet i informationsfrågor, har till uppgift att planera och koordinera Nordiska rådets informationsverksamhet. Kommittén, som består av 10 ledamöter, svarar även för utgivningen av tidskriften *Nordisk Kontakt*. Informationskommittén skall årligen avge en verksamhetsrapport till Nordiska rådets presidium, som i sin tur rapporterar till plenarförsamlingen. Rapporten ingår som bilaga i Rapport från Nordiska rådets presidium.

Vid 27:e sessionen i Stockholm i februari 1979 invaldes i informationskommittén från Sverige Sture Palm och Per Olof Sundman. Sedan den nya riksdagen samlats efter valet den 16 september 1979, invaldes Rune Gustavsson efter Per Olof Sundman. Under det gångna verksamhetsåret har Sture Palm varit vice ordförande i informationskommittén.

Under perioden mellan den 27:e och 28:e sessionen har informationskommittén hållit fyra sammanträden. Första mötet hölls den 20 februari 1979 i samband med rådssessionen i Stockholm, det andra mötet den 2–3 maj i Helsingfors, tredje mötet den 24 september i Røros i Norge och det fjärde mötet den 8 januari 1980 i Stockholm. Den 3 maj 1979 överlade informationskommittén med Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) i Helsingfors.

Distributionsfrågorna har prioriterats under verksamhetsperioden. En kartläggning av rådets och ministerrådets distribution av informations- och dokumentationsmaterial har gjorts. Rådets informationstjänstemän har fått i uppdrag att gå igenom den slutliga kartläggningen, dra upp riktlinjer för hur ansvarsfördelningen mellan de olika organen skall lösas och komma med förslag till tekniska lösningar.

Tre seminarier har genomförts. Den 28–29 maj 1979 hölls ett seminarium för skolradio- och TV-folk i Tavastehus i Finland under rubriken "Norden i skolradio/TV" med närmare ett 30-tal deltagare från fyra nordiska länder.

För de nordiska studieförbunden och upplysningsorganisationerna hölls ett seminarium i Hornbæk i Danmark den 19–21 september 1979 med temat "Nordiskt stoff i vuxenkurser". Seminariet samlade 31 deltagare från samtliga nordiska länder.

Den 25–26 oktober 1979 arrangerades ett seminarium för redaktionssekreterare i dagspressen. Det hölls på LO:s kursgård Hasseludden utanför Stockholm. Seminariet, som samlade 16 deltagare från fyra av de nordiska länderna, behandlade nordiska nyheter i dagspressen.

5 Nordiska rådets litteratur- och musikpris

Vid en ceremoni den 4 mars 1980 i Universitetsbiblioteket utdelades Nordiska rådets litteraturpris för år 1980 till den svenska författarinnan Sara Lidman och rådets musikpris för 1980 till den danske komponisten Pelle Gudmundsen-Holmgren.

Nordiska rådets 28:e session i Reykjavik**Lista över rekommendationer och yttranden****REKOMMENDATIONER**

Rek. 1/1980/k Ang. samarbete inom skeppsteknisk och skeppsekonomisk utbildning

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska Ministerrådet att utreda möjligheterna till och fastställa formerna för ett intensifierat samarbete på den skeppstekniska och skeppsekonomiska utbildningens område i de nordiska länderna.

Rek. 2/1980/k Ang. gemensamt ansvar för utlandsskolor

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna att skyndsamt uppta förhandlingar om utvidgning av tillträdet till de nordiska ländernas utlandsskolor. så att det mot kostnadstäckning gäller barn från samtliga nordiska länder.

Rek. 3/1980/k Ang. forskning rörande kvänernas kultur och språk i Nordnorge

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att i samarbete med berörda vetenskapliga institutioner uppgöra en plan för insamling och utforskning av den kvänska kultur- och språktraditionen i Nordnorge och att därefter verkställa planen.

Rek. 4/1980/k Ang. samarbete på videogramområdet

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

1) att i nära kontakt med varandra genomföra massmedieutredningar i respektive land och

2) att i skyndsam ordning genomföra en samfällad teknisk granskning av olika videosystem i syfte att få fram underlag för beslut om gemensam nordisk standard och videogramdistribution samt

3) att överhuvudtaget sträva till samarbete och samordning på mediepolitikens område t.ex. i fråga om upphovsrätten, standardisering, gemensam produktion av videogram för små avnämargrupper, spridning av videogram mellan de nordiska länderna, spridning av videogram via gemensamma nät till nordbor utanför de nordiska länderna inklusive sjöfolk, forskning kring och tillämpning av nya tekniker.

Rek. 5/1980/k Ang. gemensam nordisk bokmarknad

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda möjligheterna att få till stånd en gemensam nordisk bokmarknad, dels för att

därigenom öka utbudet av nordisk litteratur på originalspråket i samtliga nordiska länder, dels för att göra det möjligt att köpa nordiska böcker i hemlandet till samma pris som i ursprungslandet.

Rek. 6/1980/lt Ang. liberalisering av fraktcharterregler

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att följa utvecklingen på fraktcharterområdet i och utanför Norden och då anledning uppstår företa nödvändiga liberaliseringar på fraktcharterområdet.

Rek. 7/1980/lt Ang. förbättrade villkor för färjtrafiken i Norden vintertid

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utvärdera erfarenheten av färjtrafiken i Norden i syfte att förbättra dess villkor vintertid.

Rek. 8/1980/lt Ang. pensionärernas resemöjligheter i Norden

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att i syfte att erbjuda pensionärerna i Norden bättre resemöjligheter

1) verka för en harmonisering av de i de enskilda länderna existerande reserabattsystemen för pensionärer, och

2) bidra till utarbetandet av system med paketresor för pensionärer baserat på lågpriser.

Rek. 9/1980/lt Ang. produktion och bruk av bränslesnåla, miljövänliga och trafiksäkra motorfordon och bilmaterial

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utreda möjligheterna att stimulera produktion och bruk av bränslesnåla, miljövänliga och trafiksäkra motorfordon och bilmaterial, däribland ett avgiftssystem som är anpassat till detta önskemål.

Rek. 10/1980/lt Ang. nordiskt trafiksäkerhetsår 1982

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utlysa år 1982 som ett nordiskt trafiksäkerhetsår och sörja för att nödvändiga förbättringar i nära samarbete med berörda organ inom Nordiska rådet härför snarast igångsätts på nordiskt och nationellt plan.

Rek. 11/1980/lt Ang. uppdatering av NORDTRANS-statistiken och produktion av löpande nordisk transportstatistik

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att

1) låta utvärdera vilka statistiska uppgifter i NORDTRANS-utredningen som i första hand bör uppdateras

2) att möjliggöra produktion av löpande nordisk transportstatistik.

Rek. 12/1980lj Ang. enhetliga säkerhetsföreskrifter för amatörboxning

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd at vedtage forholdsregler med henblik på gennemførelse af ensartede sikkerhedsföreskrifter for amatørboxning i Danmark, Finland, Norge og Sverige.

Rek. 13/1980lj Ang. upplysning och forskning om de mänskliga rättigheterna

Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til:

1) at undersøge mulighederne for på fælles nordisk grundlag og gennem udnyttelse i videst mulig omfang af bestående nationale og internationale organisationer og komiteer at koordinere og intensivere forskning og undervisning i samt udbredelse af kendskabet til og arbejdet med at udvikle menneskerettighederne, og

2) på denna baggrund undersøge behovet for et nordiskt samarbejdsorgan.

Rek. 14/1980lj Ang. indrivning av felparkeringsavgifter mellan de nordiska länderna

Nordisk råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at undersøge mulighederne for at parkeringsafgift pålagt i et nordisk land kan inddrives i et andet nordiskt land samt utrede de administrative og økonomiske konsekvenser af en sådan inddrivelsesordning.

Rek. 15/1980/s Ang. datateknikens effekter på sysselsättning, arbetsmiljö och näringsliv

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att i nära samverkan med arbetsmarknadens parter skyndsamt inleda ett forsknings- och utredningssamarbete i fråga om datateknikens effekter på sysselsättning, arbetsmiljö och näringsliv.

Rek. 16/1980/s Ang. internationellt samarbete rörande datateknikens effekter på sysselsättning, arbetsmiljö och näringsliv

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att på internationellt plan samfällt verka för att datateknikens effekter på sysselsättning, arbetsmiljö och näringsliv blir föremål för utrednings- och forskningsinsatser.

Rek. 17/1980/s Ang. nordisk konvention om anställningsförmåner

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att i samråd med parterna på arbetsmarknaden utreda förutsättningarna för ingåendet av en övergripande nordisk konvention, som tillförsäkrar flyttande nordiska medborgare rätt att tillgodoräkna sig tjänstgöring som utförts i annat nordiskt land vid fastställandet av löne- och andra anställningsförmåner.

Rek. 18/1980/s Ang. arbetsmiljörisker i samband med graviditet m.m.

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att i syfte att nå fram till enhetliga nordiska normer för i arbetslivet förekommande risker för kvinnor och män i fertil ålder och härvid särskilt i samband med graviditet skyndsamt få till stånd en samlad kartläggning av existerande information på området samt inleda ett forsknings-samarbete för att nå fram till nya kunskaper.

Rek. 19/1980/s Ang. projektanställdas förhållanden utanför Norden

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att låta utreda de projektanställdas juridiska, sociala och ekonomiska förhållanden vid stationering utanför Norden.

Rek 20/1980/s Ang. icke-medicinskt rättsskydd vid sjukdom

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utreda frågan om rättsskydd av icke-medicinsk natur vid sjukdom och andra vårdssituationer.

Rek. 21/1980/s Ang. idrottsmedicinskt samarbete

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att förutsättningslöst låta utreda formerna för ett utbyggt nordiskt tvärvetenskapligt samarbete på idrottsmedicinens område med beaktande av såväl elit- som motionsidrottens behov.

Rek. 22/1980/s Ang. erfarenheterna av akupunkturbehandling

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att tillsätta en utredning i syfte att kartlägga de hittillsvarande erfarenheterna av akupunkturbehandling.

Rek. 23/1980/e Ang. gemensamma industriella projekt

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å foreta en oversikt over de nordiske landenes lovgivning med sikte på å fremme felles prosjekt på det industrielle området.

Red. 24/1980/e Ang. glasindustrin i Norden

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å la foreta en gjennomgang av problemene for glassindustrien i Norden med sikte på å motvirke monopol tendenser og å undersøke mulighetene av å bevare nordisk glassindustri.

Rek. 25/1980/e Ang. samarbeidsprogram på konsumentområdet

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta et nordisk samarbeidsprogram på konsumentområdet under iakttakelse av utvalgets synspunkter og presiseringer til ministerrådsforslag B 27/A/e.

Rek. 26/1980le Ang. förbättrat konsumentskydd beträffande lås

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å vedta tiltak for å innføre enhetlige bestemmelser i de nordiske landene med sikte på å forbedre forbrukervernet og forbrukernes sikkerhet når det gjelder lås.

Rek. 27/1980le Ang. gemensamma åtgärder beträffande stadsforskning

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at først å sammenstille en rapport om byutviklingens nåværende situasjon for OECD's byprosjekt, og deretter på grunnlag av denne rapport og de erfaringer man vinner fra Nordisk Ministerråds storbyprosjekt overveie behovet av et problem- og programorientert forskningsprogram om byutviklingen.

Yttrande 1

(kulturutskottets sakområde)

Nordiska rådet anser

1) att de nordiska regeringarna bör bemöda sig om en bättre nationell uppföljning av nordiska utredningsförslag och andra initiativ samt att uppföljningen fortgående bör rapporteras till rådet.

2) att det bör utvecklas ett nordiskt remissförfarande i anslutning till planerade nationella reformer på kulturavtalets områden av betydelse för annat nordiskt land.

3) att en studie över jämförbarheten mellan nordiska examina snarast bör utarbetas.

4) att fasta ordingar för nordiskt lärar- och elevutbyte snarast bör skapas.

5) att rådet i god tid till 29:e sessionen 1981 bör tillställas slutrapporten om ökat nordiskt forskningsamarbete.

6) att konkret förslag till distribution av nordisk film inom Norden snarast bör framläggas.

7) att det nordiska ungdomssamarbetet bör utvecklas ytterligare.

Yttrande 2

(trafikutskottets sakområde)

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

1) att verka för att trafiklagstiftningen i samtliga nordiska länder harmoniseras i överensstämmelse med förslag från Nordiska kommittén för vägtrafiklagstiftning

2) att verka för att arbetet med Kiruna– Narvikvägen genomförs i sådan takt att en väg med fullgod standard färdigställs snarast möjligt

3) att arbeta för att nödvändiga åtgärder verkställs före 29:e sessionen i syfte att eliminera undermålig säkerhetsutrustning för barn i bil från marknaderna i de nordiska länderna

4) att låta utvärdera de genomförda nordiska projekten på vägforskningsområdet

5) att sörja för att flygförbindelsen mellan Tromsø, Kiruna, Uleåborg och Luleå marknadsförs grundligt dels i de nordliga områdena och dels i övriga Norden och utomlands

6) att uppmärksamta följa utvecklingen av arbetet med flygförbindelse mellan Vasa, Umeå, Östersund och Trondheim

7) att arbeta för att rabattordningarna i den internordiska flygtråken förenklas och förenhetligas

8) att även fortsättningsvis arbeta för att så likartad vägstandard som möjligt uppnås i Norden

9) att arbeta för att förberedelser för upprättande av färjeförbindelse mellan Island, Färöarna och det övriga Norden upptas så snart som möjligt

10) att mot bakgrund av rapporten Kapacitetsutnyttjande vid turistanläggningar i Norden (*NU A 1979:13*) ta initiativ till konkreta åtgärder för ökad semesterspridning i Norden.

Yttrande 3

(juridiska utskottets sakområde)

1) Nordisk Råd tager de af Nordisk Ministerråd givne redegørelser for det nordiske lovgivningssamarbejde vedrørende ægteskabslovgivningen, samliv mellem ugifte, handelsagenter, produktansvar, miljøskader og det strafferetlige reaktionssystem til efterretning og opfordrer til at arbejdet fortsætter efter de af Nordisk råd vedrørende disse spørgsmål angivne retningslinjer i sin udtalelse nr. 1/1979 over ministerrådets beretning om det nordiske samarbejde til Nordisk Råds 27. session 1979.

2) Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at overveje, om der er behov for ændrede regler om forældremyndighed.

3) Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at tage initiativ til en koordinering af det igangværende reformarbejde vedrørende de nordiske købelove med henblik på i videst muligt omfang at sikre opretholdelsen af den nordiske retsenhed samt orientere Nordisk råd til næste session om resultatet af sine bestræbelser.

4) Nordisk råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at overveje hvorledes den nordiske retsenhed på forsikringsaftalelovgivningens område kan genskabes gennem det fortsatte udredningsarbejde vedrørende denne lovgivning.

5) Nordisk råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at koordinere udarbejdelsen af lovforslag om regler til beskyttelse af forbrugere ved aftaler om tjenesteydelser, således at lovforslagene søges gjort så ensartede som muligt og fremsat så vidt muligt samtidigt.

6) Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til fortsat at udbygge det nordiske samarbejde vedrørende datalogivningen og i denne forbindelse

give Nordisk Råd en årlig beretning om møderne mellem datainspektionerne i Danmark, Norge og Sverige.

7) Nordisk Råd opfordrer Nordisk Ministerråd til at afslutte sine overvejelser omkring rapporten om multinationale selskaber udarbejdet i anledning af Nordisk Råds rekommandation nr. 25/1974, så det bliver muligt for de af rapporten og ministerrådets forslag berørte organer i Nordisk Råd at foretage en grundig vurdering af dette materiale inden næste session.

Yttrande 4

(social- och miljöutskottets sakområde)

1) Nya samarbetsorgan bör upprättas enbart då betydande samarbetsfördelar står att vinna och efter det att berört organ inom Nordiska rådet beretts möjlighet att yttra sig. Permanenta nordiska institutioner bör erhålla sina bevilgningar via de samnordiska budgetarna.

2) Parallellt med att kontakterna mellan de nordiska ländernas regeringar intensifieras bör samrådet mellan ministerrådets och Nordiska rådets olika organ byggas ut ytterligare.

3) Mandat och direktiv för nordiska utredningar bör preciseras på ett tidigt stadium och omgående delges berört organ inom Nordiska rådet. Varje utredning bör avslutas med en kortfattad och systematisk sammanfattning i vilken klart utsägs vilka konkreta åtgärder som föreslås bli vidtagna.

I utredningsarbetet bör förhållandena i samtliga nordiska länder beaktas.

4) Inga förändringar i viktiga nordiska samarbetsöverenskommelser såsom 1954 års överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad, bör vidtagas innan Nordiska rådet – i enlighet med artikel 46 i Helsingforsavtalet – beretts möjlighet att yttra sig.

5) Vid flyttning mellan de nordiska länderna bör i största möjliga utsträckning de offentliga arbetsförmedlingarna anlitas. Samarbetet mellan arbetsförmedlingarna i Norden bör byggas ut. I 1954 års arbetsmarknadsöverenskommelse fastslås principen om lika behandling av landets egna och inflyttade nordiska medborgare.

6) De ministrar som i respektive nordiskt land bär ansvaret för jämställdhetsfrågorna bör ansvara för dessa frågor också på nordiskt plan.

7) En fristående ämbetsmannakommitté för jämställdhetsfrågor och en till denna knuten rådgivande kommitté bör upprättas. De resurser som på sekretariatsplanet avsatts för nordiskt jämställdhetssamarbete bör förstärkas.

8) I syfte att undvika en alltför stor uppsplittring av tillgängliga resurser bör en större koncentration av projektverksamheten på miljövårdsområdet ske.

9) Revisionen av 1955 års nordiska konvention om social trygghet bör föreläggas Nordiska rådet i form av ett ministerrådsförslag.

10) Det nordiska samarbeidet på rusmedelsområdet bør utvidgas och fördjupas. Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning bör erhålla förstärkta ekonomiska resurser.

11) Utredningen om utvidgning av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden för social- och medicinalpersonal bör föreläggas Nordiska rådet i form av ett ministerrådsförslag.

12) Nordiska läkemedelsnämnden bör erhålla förstärkta personella resurser.

Yttrande 5

(ekonomiska utskottets sakområde)

1) Nordisk Råd ser med tilfredshet på opprettelsen av et nordisk økonomisk forskningsråd og går ut i fra at forskningsrådets virksomhet blir årlig innrapportert til Nordisk Råd.

2) Nordisk Råd anser det nødvendig at med de nordiske landenes internasjonale avhengighet og sterke felles interesse av en vel fungerende internasjonal økonomi, å gjøre ytterligere anstrengelser for å fremføre de nordiske lands synspunkter i de ulike fora for internasjonalt økonomisk samarbeid. Spesielt gjelder dette i forbindelse med OECD-samarbeidet.

3) Nordisk Råd finner det nødvendig at de alminnelige vilkår for etablering av fellesnordiske industriprosjekter bedres, jfr. betenkning vedrørende medlemsforslag A 554/e om tiltak for å fremme industriprosjekt.

Nordisk Råd kan også slutte seg til det syn som fremføres i rapporten "Nordisk økonomisk-politisk samarbeid" at det nordiske samarbeid bør ta hensyn til den store betydning de nordiske økonomier har for hverandre som utvidede hjemmemarkeder og legge stor vekt på at utviklingen i lovgivning og standardisering ikke går mot øket heterogenitet, men mot minsket sådan, samt at den økonomiske politikken som gjelder skatt, valutakurser, industripolitikk m. m. så langt som mulig tar sikte på en homogenisering som forsterker hjemmemarkedsaspektene.

4) Nordisk Råd anser det formålstjenlig at der problemer av felles karakter oppstår innen en bransje bør man etter kartlegging av problemene se om samordning kan skje av nasjonale tiltak. Etter rådets oppfatning bør en søke å føre strukturpolitikken slik at landene ikke skader hverandre.

Jfr. betenkning vedrørende medlemsforslag A 557/e om den nordiske glassindustrien.

Slik kartlegging kan f. eks. utføres innen rammen av Det økonomiske forskningsråd.

5) Nordisk Råd legger vekt på at det nordiske samarbeid innen industri-sektoren styrkes.

a) Det bør vurderes hvilke nordiske samarbeidsmuligheter som er til stede for statlige industriforetak.

b) Det bør vurderes om en særskilt industripolitisk kompetanse kan bygges opp innen Ministerrådssekretariatet i Oslo.

c) For å fremme etableringen av nordiske industribedrifter bør man vurdere innføringen av en nordisk selskapsform. Et slikt selskap skulle automatisk få sine rettigheter og rammebetingelser for samtlige nordiske land.

d) Ved ulike utredninger og kartlegginger kan det være hensiktsmessig å benytte et panel bestående av økonomer fra de nordiske land for at de som eksperter kan analysere hindringer og forutsetninger for økt samarbeid mellom industriforetak i Norden.

6) Nordisk Råd henstiller til Ministerrådet generelt å la arbeidslivets organisasjoner medvirke i det utrednings- og prosjektarbeidet som iverksettes for å fremme nordisk industripolitisk samarbeid.

7) Nordisk Råd anser at det er nødvendig med økt nordisk forskningsinnsats innen energiområdet. Dette gjelder såvel støtte til nye prosjekter som å samordne eksisterende forskning for derved å unngå dublering. Som eksempel på interessante forskningsprosjekter vil utvalget fremholde idéen om muligheten av å anvende alkohol i energiproduksjonen.

Rådet viser til vedlegg 5 hvor det antydes at nordiske bevilgninger i tillegg til nasjonale på nasjonalt prioritert forskningsområde som energi, ikke er et tilstrekkelig virkemiddel til å øke nordisk samarbeid og at en mer bevisst statlig styring kan være en mulighet for å nå dette mål.

Utvalget går ikke nærmere inn på denne problemstilling, men forutsetter at Ministerrådet vil utdype denne nærmere i den endelige rapport.

8. Nordisk Råd henstiller til Ministerrådet at såvel når det gjelder energi som annen råvareforsørging, å intensivere og konkretisere anstrengelsene om å nå et samarbeid som øker mulighetene for en gunstig økonomisk utvikling i de nordiske landene.

9. Nordisk Råd anser at den for tiden realistiske samarbeidsform på det valutapolitiske området vil være hyppigere drøftelser mellom de nordiske land av valuta- og konjunkturproblemer for å sikre en tilfredsstillende samordning av de nordiske lands valutapolitikk.

10. Angående hva som er sagt i avsnittet "Bistand til utviklingslandene", bør etter Nordisk Råds oppfatning Ministerrådet for å gjennomføre intensjonene i forslagene vedrørende utvidet nordisk samarbeid på bistandsområdet, fremlegge en gjennomføringsplan over mulige konkrete områder hvor harmonisering og koordinering av eksisterende og planlagte nasjonale bistandsinnsatser kan gjøres til beste for mottakerlandene, med sikte på fremleggelse av en fremdriftsrapport til Nordisk Råds 29. sesjon 1981.

11. Nordisk Råd anser det nødvendig med en kartlegging av mulighetene for nordisk samarbeid innen grenseområdene til bistandspolitikk f. eks. lån til etablering av bedrifter, støtte ved investeringer, kreditter, etc. I denne sammenheng bør vurderes hvilken rolle Nordisk Investeringsbank kan spille.

12. Nordisk Råd tillegger handlingsprogrammet for regionalpolitikk stor

betydning. Rådet vil henstille til Ministerrådet at programmets intensjoner hva gjelder konkrete innsatser blir fulgt opp.

13. Nordisk Råd konstaterer at det er påbegynt en nordisk utvurdering av støttetiltak til glesbygdsområdene for sikring av kommersiell service. Rådet finner det av interesse å få vurdert disse tiltak i forhold til generelle regionalpolitiske tiltak. Rådet forutsetter at resultatene av vurderingen blir gjort kjent for Nordisk Råd.

Budgetkomiteens virksomhed i året 1979

1. Mandat

Budgetkomiteen aflægger i henhold til sin arbejdsordning, § 2, beretning til præsidiets om sin virksomhed i hvert kalenderår. Nedenstående følger beretningen for komiteens virksomhed i kalenderåret 1979.

Komiteen konstituerede sig den 21. februar 1979 med Kjell-Olof Feldt som formand og Svend Haugaard som næstformand. Medlemmer af komiteen var på samme tidspunkt fra juridisk udvalg: K. B. Anderssen (Danmark) og Håkan Winberg (Sverige), for kulturudvalget: Ragnhildur Helgadóttir (Island) og Svend Haugaard (Danmark), for social- og miljøudvalget: Asbjørn Haugstvedt (Norge) og Bror Lillqvist (Finland), for trafikudvalget: Seppo Westerlund (Finland) og Bjarne Mørk Eidem (Norge) og for økonomisk udvalg: Kjell-Olof Feldt (Sverige) og Eiður Guðnason (Island). Marjatta Väänänen (F) indtrådte i komiteen for trafikudvalget i april 1979 istedet for Seppo Westerlund (F). Nils Carlshamre (S) indtrådte i komiteen for juridisk udvalg i oktober 1979 istedet for Håkan Winberg (S) og Svante Lundkvist (S) indtrådte samtidig for økonomisk udvalg istedet for Kjell-Olof Feldt (S). Poul Schlüter (D) indtrådte i komiteen for kulturudvalget i november 1979 istedet for Svend Haugaard (D). Svante Lundkvist (S) overtog formandskabet i komiteen i oktober 1979 efter Kjell-Olof Feldt (S).

Komiteen holdt møder den 21. februar i Stockholm, den 12. marts i Oslo, den 30. oktober i København og den 10. december i Helsingfors. Komiteen havde møder med samarbejdsministrene den 12. marts i Oslo og den 11. december i Helsingfors.

Komiteen er af Nordisk Råds præsidium pålagt en todelt opgave. I arbejdsordningens (fastsat af præsidiets den 26. januar 1976) § 7 pålægges det komiteen at gennemgå det materiale vedrørende budgetter og fordeling af dispositionsmidler, som ministerrådet oversender gennem præsidiets, og at koordinere de udtalelser og ønsker som rådets udvalg og komiteer afgiver om materialet. Komiteen skal endvidere ifølge arbejdsordningens § 8 følge disponeringen af de bevilgede midler under nordiske budgetter og til nordiske institutioner, og den skal påse at den regnskabsmæssige revision af midler til fællesnordiske formål udføres som forudsat, og at udda-

lelser fra de nationale revisionsinstanser om nordiske budgetposter lægges frem for komiteen.

Budgetkomiteen opfylder disse opgaver gennem en tredelt arbejdscyklus, som omfatter: 1) behandling af regnskaber og revisionsberetninger for det nærmest foregående år efterhånden som de foreligger for hele det nordiske samarbejdsområde, 2) behandling af budgetforslagene for det nærmest kommende år for ministerrådets almene budgetområder i samråd med de berørte udvalg. For kulturbudgettets vedkommende behandles principielle og administrative spørgsmål af generel interesse, 3) behandling af disponeringsforslagene for det forløbne budgetår for ministerrådets almene budget efter samråd med de berørte udvalg.

Den anden del af komiteens opgave går i henhold til arbejdsordningens § 9 ud på "i samråd med de berørte udvalg og komiteer (at) følge gennemførelsen af Nordisk Råds rekommandationer og beslutninger og at rapportere til præsidiets, når den finder at hensynet til en effektiv opfølgning af sager og spørgsmål kræver at der træffes yderligere forholdsregler." Komiteen varetager denne opgave løbende året rundt i nær kontakt med udvalgene om gennemgangen af rådets sager og i samråd med samarbejdsmministrene (almene områder) eller gennem oplæg til præsidiets samråd med samarbejdsministrene.

Årsberetningen gør rede for komiteens behandling af de to hovedopgaver i nedenstående separate afsnit.

2 Regnskabs- og budgetspørgsmål

Et nyt budgetreglement for de to nordiske ministerrådsbudgetter blev vedtaget af nordisk ministerråd (samarbejdsministrene) den 18. februar 1979 og af nordisk ministerråd i dets sammensætning af undervisnings- og kulturministrene den 15. januar 1979 og gælder fra 1. januar 1979 (reglementet er optrykt i Nordisk Statutsamling 1978).

Reglementet har givet budgetkomiteen anledning til bemærkninger på tre punkter:

Reglementets § 5 opstiller tidsrammerne for budgetbehandlingen, hvori det konstateres at budgetmaterialet (for næstkommende år) af stedfortræderkomiteen/kulturembedsmandskomiteen udleveres til Nordisk Råd ved månedsskiftet januar-februar efter forudgående behandling i ministerrådets budgetudvalg. I februar/marts drøfter ministerrådet budgetterne med Nordisk Råd.

Budgetkomiteen har udtalt sin tilfredshed med de således fastlagte budgetprocedurer, idet den dog har henstillet at ansøgninger fra embedsmandskomiteer og institutioner oversendes til udvalgssekretariatene til uformel orientering i så god tid som muligt inden årsskiftet for at fremme udvalgsarbejdet mellem årsskiftet og sessionen, samt at det afsluttende samråd mellem budgetkomiteen og nordisk ministerråd (samarbejdsminist-

rene) lægges så nær ministerrådets endelige beslutningsdato i marts som muligt for også at give budgetkomiteen rimelig tid til at behandle udvalgenes indstillinger.

Reglementets § 19 fastslår at ministerrådssekretariatene skal afgive afsluttede bevillingsregnskaber og årsopgørelser for det foregående virksomhedsår inden 1. april og at revisionsberetningerne over de i budgetterne optagne aktiviteter normalt skal afgives til ministerrådets sekretariater før 1. juni efter budgetårets udløb.

Budgetkomiteen har overfor samarbejdsministrene påtalt at den hidtidige praksis viser eksempler på betydelige overskridelser af en sådan frist og har anmodet om samarbejdsministrenes medvirken til at man i fremtiden undgår sådanne forsinkelser i aflevering af revisionsberetningerne som man har konstateret for kultursekretariatets vedkommende.

Reglementets § 12 tillader overførsel af bevilgede midler mellem det almene budget og kulturbudgettet efter godkendelse af ministerrådet i den sammensætning, hvori det har bemyndigelse til at fastsætte budgettet.

Budgetkomiteen har gennem den danske rigsrevisions bemærkninger til sekretariatet for nordisk kulturelt samarbejdes regnskaber for 1977 noteret at denne instans har ment indtil videre at burde tage generelt forbehold om folketingets godkendelse overfor bestemmelsen i reglementets § 12 om at overførsler mellem det almene budget og kulturbudgettet skal kunne ske alene med vedkommende ministerråds tilslutning.

Budgetkomiteen deler den heri udtalte tvivl om hvorvidt overførsler mellem to budgetter kan ske uden de bevilgede (nationale) myndigheds godkendelse og har fremført dette synspunkt for samarbejdsministrene. Det er oplyst overfor komiteen at overførsler af denna art hidtil kun er sket i eet tilfælde (Nordsat-utredningen).

Budgetkomiteen fik med normalfrist oversendt årsregnskab for Nordisk Ministerråds sekretariat (almene budget) for 1978 med tilhørende revisionsrapport. Komiteen har taget begge til efterretning uden bemærkninger.

Komiteen havde derimod endnu ikke ved årets udgang modtaget regnskabet for sekretariatet for nordisk kulturelt samarbejde for 1978, da den tilhørende revisionsrapport ikke forelå. Derimod modtog komiteen revisionsrapporten for regnskabsåret 1977 med skrivelse dateret 26. oktober 1979. Komiteen har ved flere lejligheder påtalt forsinkelsen overfor samarbejdsministrene.

Nordisk Ministerråds budgetforslag for 1980 behandledes i et samråd mellem budgetkomiteen og samarbejdsministrene den 12. marts 1979. De foreliggende forslag udgjorde for det almene budgets vedkommende 91 mill. nkr., for nordisk kulturelt samarbejdes vedkommende 77.9 mill. dkr. og for Nordisk Råds præsidiasekretariats vedkommende 9.8 mill. skr. Sammenlagt udgjorde budgetforslagene for aktiviteter under de nordiske hovedorganer ca 152 mill. skr.

Foruden de tre sekretariater i Oslo, København og Stockholm omfatter dette beløb aktiviteten i et halvt hundrede faste institutioner som drives over ministerrådssekretariaternes budgetter men som ofte har egen administration. Budgetkomiteen beregnede det samlede antal fast nordisk ansatte tjenestemænd til ialt 284 på hel eller halvtid. Nordisk Investeringsbank i Helsingfors har derudover en stab på en snes personer. Det samlede nordiske sekretariat- og institutionsarbejde drives således med en stab på ikke over 300 fast ansatte personer.

Budgetkomiteen betragter det som en af sine hovedopgaver at følge den organisatoriske og administrative udvikling i det nordiske samarbejdes organer nøje og at medvirke til at de oprettede organer arbejder rationelt og effektivt.

Komiteen er også opmærksom på at et bredt og vidtspændende nordisk samarbejde finder sted udenfor de nævnte institutioner og organer og finansieres over de nationale budgetter. Komiteen har længe næret ønske om dels at få oplysninger over de samlede bevillinger til nordisk samarbejde og dels at finde frem til metoder som kan anvendes til beregning af besparelсeseffekter i det nordiske samarbejde ved gennemførelse af fællesprojekter eller i form af større udbytte af samlede anstrengelser. Spørgsmålene er stadig til overvejelse i ministerrådet.

Nordisk Ministerråds sekretariat for det almene budget arbejder med fordeling af de bevilgede midler på grundlag af ansøgninger i form af disponeringsforslag. I det foreløbne år er midlerne blevet fordelt i ni omgange mellem december 1978 og oktober 1979.

Fra 1979 tilstilles alle disponeringsforslag på ministerrådets foranledning Nordisk Råds berørte udvalg og budgetkomiteens sekretariat *samtidig* med at de sendes til samarbejdsministrene. Nordisk Råds udvalg har derved mulighed for at fremsætte forslag vedrørende fordeling af de bevilgede midler på alle trin.

Denne ordning har især betydning, når ministerrådet efter 1. maj i budgetåret formelt har mulighed for at overføre midler mellem de indikative rammebeløb. De faglige udvalg får hermed en reel mulighed for at øve indflydelse på prioriteringen mellem sektorerne indenfor det almene budget og at fremme hastesager. De første forslag til disponeringerne indenfor de indikative sektorsrammer i budgetforslaget sendes til Nordisk Råds udvalg omkring midten af oktober. Også i denne fase har udvalgene og budgetkomiteen behov for en rimelig tidsramme for de respektive gennemgange af forslagene. Budgetkomiteen har derfor – bl. a. med henvisning til uheldige omstændigheder i 1979 – fremført formelt ønske om at samrådet med samarbejdsministrene om disponeringsforslag 1 lægges så nær midten af november som muligt så udvalgene og budgetkomiteen tilsammen har mindst tre ugers tid på sig. Komiteen lægger vægt på at udvalgenes møderækker tilpasses denne tidsramme. Ved årets begyndelse erfarede budgetkomiteen gennem kulturudvalgets formand at Nordisk Ministerråds bud-

getudvalg (bestående af repræsentanter for de nationale finansministerier) i en bemærkning til 1980 års budgetforslag havde foreslået dels indførelse af en rammebudgetteringsmetode og dels en samordnet behandling af de to nordiske budgetter. Budgetkomiteen har ved flere lejligheder i årets løb drøftet de mulige konsekvenser af disse forslag, men da kulturudvalget ikke var repræsenteret i komiteens to sidste møder er der ikke taget stilling til spørgsmålene for Nordisk Råds vedkommende. Komiteen er informeret om at der heller ikke i ministerrådet er taget stilling til spørgsmålene.

Budgetkomiteen besluttede på sit sidste møde i 1979 ikke at drage nogen konklusioner, så længe sagen ikke var afklaret internt eller i ministerrådet, men pålagde dog formanden over for samarbejdsministrene at

1) understrege komiteens ønske om en ordning, som gør det muligt for komiteen at kunne udføre de opgaver, som er den pålagt, på bedst mulig måde, og

2) fremføre en principielt skeptisk holding til forslaget om en rammebudgetteringsteknik.

Budgetkomiteen har specielt overfor ministerrådet givet udtryk for at der ikke må gennemføres ordninger som giver mindre styringsmuligheder for Nordisk Råds organer.

Budgetkomiteen har også behandlet spørgsmålet om formerne for komiteens rapportering til præsidiet og om ønskeligheden af mere udførlig information til sessionen. Komiteen er foreløbig standset ved et ønske om at formanden for komiteen på et tidligt tidspunkt under generaldebatten på Nordisk Råds session får anledning til at fremføre nogle hovedsynspunkter i det forløbne års arbejde i komiteen.

2.6.3 Granskning og kontrol

Budgetkomiteen vejledes i sin granskende og kontrollerende målsætning dels af den tidligere citerede § 9 i arbejdsordningen og dels af stk. b) i de af Nordisk Råds 23. session tildelte opgaver "at kontinuerligt og pragmatisk søge at styrke de kontrolmuligheder som den anser væsentligst".

Budgetkomiteens indsats på disse områder forudsætter et nøje samarbejde med de enkelte fag-udvalg.

I 1978 opstillede budgetkomiteen en liste over påkrævede forbedringer af samarbejdsinstrumenterne:

- klarere markering af C I som politisk, virksomhedsberettende og fremadskuende dokument, samt tidligst mulige aflevering,
- konkretisering af samarbejdsprogrammer på et tidligt stadium af hensyn til udvalgsforberedelserne inden sessionen,
- bedre udnyttelse af spørgeinstituttets muligheder i den granskende virksomhed,
- klarere tilkendegivelser fra ministerrådet af reaktioner på udvalgenes udtalelser,
- fastere retningslinjer og mere regelmæssighed i udleveringen af informationer fra ministerrådssekretariatene til udvalgssekretærerne.

Budgetkomiteen har konstaterat at der under forhandlinger mellem præsidiets og samarbejdsministrene den 13. juni 1979 er givet tilfredsstillende tilsagn om imødekommenhed og samarbejde på disse punkter.

Fra udvalgenes side er fremkommet yderligere en række ønsker med det formål at forbedre overblikket over virksomheden på ministerrådssiden:

- udvalgene bør få adgang til kortfattede og systematiske sammenfatninger af de udredninger som ministerrådets organer lader gennemføre (social- og miljøudvalget).
- i de årlige beretninger som afleveres til Nordisk Råd af institutioner, nævn og andre samarbejdsorganer savnes i visse tilfælde værdifuld information. Rapporteringssystemet i sin helhed bør derfor tages op til drøftelse (social- og miljøudvalget i udtalelse til C I for 1978),
- rapporteringen (beretningerne) er mærkbart forbedret efter at der er indføjet en oversigt over finansiering og økonomien. Det forekommer dog stadig som om de to afsnit om virksomhed og fremtidsplaner er redigeret uden i tilstrækkelig grad at tage hensyn til det udtalte formål med virksomheden (kulturudvalget i udtalelse til C I for 1977),
- beretningen (C I) bør indeholde retningslinjer for videreudvikling af virksomheden indenfor alle sektorer. Redegørelse for prioriteringer på de forskellige områder og motiveringer for disse er en væsentlig forudsætning for at rådet på tilfredsstillende måde kan opfylde sine pådrirende opgaver (trafikudvalget i udtalelse til C I 1978).

Budgetkomiteen har konstateret at der gennem forhandlinger mellem præsidiets og samarbejdsministrene fra ministerrådets side er vist forståelse for ønskerne om en systematisk og fyldestgørende rapportering. Budgetkomiteen er også informeret om at der mellem præsidiets og samarbejdsministrene er truffet beslutning om en udredning om NU-seriens funktion, opdeling, finansiering og distribution. Budgetkomiteen forventer at der også optages direkte forhandling mellem præsidiets sekretariat og ministerrådets sekretariat om den nærmere udformning af "kortfattede og systematiske sammenfatninger af de udredninger, som ministerrådets organer lader gennemføre".

Budgetkomiteen har selv overfor samarbejdsministrene fremhævet at der kan være behov for at tage hele udrednings-virksomheden i Nordisk Råd op til nærmere overvejelser, da der ved flere lejligheder er udtalt frygt for at den har for ringe virkning i forhold til indsatsen.

Hvad angår ønskerne om fastere og længere tidsfrister for udvalgens behandling af forslag om samarbejdsprogrammer konstaterer budgetkomiteen at præsidiets ikke har fået faste tilsagn fra ministerrådet. Samtidigt har budgetkomiteen bekræftet sin fortsatte interesse i at få ministerrådets arbejdsprogrammer indenfor de respektive sektorer præsenteret på en overskuelig og metodisk måde med relationer til målsætninger, aktiviteter og midler, så parlamentarikernes muligheder for prioritering og øvrige kommentarer lettes mest muligt.

Budgetkomiteen vil i samråd med udvalgene fortsætte interne bestræbelser for at lette prioriteringsprocessen ved opstilling af almengyldige kriterier for nytte- og lønsomhedsfaktorer i det nordiske samarbejde, og fælles normer for vurdering af samarbejdets forskellige midler til udøvelse af projektvirksomhed og andre arbejdsaktiviteter. Endelig mener komiteen at evalueringsvirksomheden må skærpes gennem opstilling af konkrete målsætninger indenfor givne aktivitetsperioder, og at budgetrammerne må knyttes hertil over 2 eller 3 årlige perioder.

Budgetkomiteen har i det forløbne år lagt særlig vægt på at få alle institutioner, som modtager penge til nordisk virksomhed, ind på ministerrådets budget. Samtidig har komiteen overfor samarbejdsministrene fremhævet, at dette ønske ikke er ensbetydende med, at budgetkomiteen ser institutionaliseringen som et mål i sig selv. Komiteen har derfor anmodet om at der ikke indføres nye institutioner i samarbejdsprogrammerne før de berørte udvalg eller budgetkomiteen har haft mulighed for at udtale sig. Budgetkomiteen vil herigennem søge at bevare en vis fleksibilitet i fordelingen af midler indenfor det nordiske samarbejde. Af det halve hundrede institutioner og lignende faste arrangementer, som budgetterne omfatter, hører 13 under det almene budget og op mod 40 under kulturbudgettet. For de sidstnævntes vedkommende kan det dog ofte dreje sig om meget løse rammer om tilbagevendende virksomhed.

Svante Lundkvist

Formand

